

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ

ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:

**ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΠΟΥ ΑΚΟΛΟΥΘΟΥΝΤΑΙ
ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΛΑΣΤΙΚΕΣ ΣΑΚΟΥΛΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΩΝ:

**ΑΛΕΞΙΑ ΣΟΥΓΙΑ &
ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΠΑΥΛΟΣ**

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ:

ΜΙΧΟΠΟΥΛΟΥ ΜΑΙΡΗ

ΠΑΤΡΑ, 13/02/12

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1.ΕΙΣΑΓΩΓΗ *σελ.3*

2.ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΛΑΣΤΙΚΕΣ ΣΑΚΟΥΛΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ *σελ.5*

Α. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΝ *σελ.5*

Β. ΣΧΕΤΙΚΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ *σελ.11*

Γ. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ *σελ.19*

Δ. ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ *σελ.30*

3.ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΛΑΣΤΙΚΕΣ ΣΑΚΟΥΛΕΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ *σελ.31*

Α. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΚΡΑΤΩΝ *σελ.31*

Β. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ *σελ.36*

Γ. ΣΧΕΤΙΚΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΝΤΟΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ *σελ.40*

Δ. ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ *σελ.46*

4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ *σελ.49*

5. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ *σελ.51*

1.ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι άνθρωποι έχουν χρησιμοποιήσει φυσικές πλαστικές ύλες, όπως τα κέρατα και τα όστρακα των χελωνών χιλιάδες χρόνια πριν, ενώ το φυσικό σελάκ έχει μετατραπεί για μεγάλο χρονικό διάστημα στο παρελθόν σε κουμπιά και διακόπτες. Ο άνθρωπος δημιούργησε για πρώτη φορά πλαστικό το 1862. Το ονόμασε πυροξυλίνη και προερχόταν από την κυτταρίνη, ένα φυσικό κοινό πολυμερές. Το επόμενο έτος άρχισε η αναζήτηση υποκατάστατου του ελεφαντοστού, από το οποίο κατασκευάζονταν τόνοι μπαλών μπιλιάρδου κάθε χρόνο.

Το πρώτο πραγματικά συνθετικό πλαστικό (βακελίτης) παράχθηκε το 1909 ενώ η παραγωγή πλαστικών απογειώθηκε πραγματικά τη δεκαετία του 1930, όταν αναπτύχθηκαν τα πλαστικά που είχαν ως βάση το πετρέλαιο. Εταιρείες σαν την DuPont και την ICI έδειξαν τον δρόμο με τα προϊόντα που κατασκεύασαν από πολυστυρένιο, PVC, νάιλον, νεοπρένιο και πολυαιθυλένιο. Μάλιστα η χρήση πολυαιθυλενίου από τους Συμμάχους κατά τη διάρκεια του 2ου Παγκοσμίου Πολέμου αφαίρεσε περίπου 270 κιλά από το βάρος των συστημάτων ραντάρ των αεροσκαφών. Το πρώτο σημαντικό πλαστικό σε κτήρια ήταν ένα δάπεδο βινυλίου, το οποίο παρουσιάστηκε το 1933 σε μια έκθεση στο Σικάγο. Τα κουφώματα από PVC εμφανίστηκαν για πρώτη φορά στη Γερμανία το 1950 και σήμερα το PVC είναι μακράν το κυρίαρχο πλαστικό στην κατασκευή¹.

Σύμφωνα με το Γραφείο Περιβαλλοντικής Προστασίας του ΟΗΕ,

1 Τα πλαστικά στην κατασκευαστική βιομηχανία,σελ.28-30.

καταναλώνονται ετησίως 500 δισ. με ένα τρισ. πλαστικών τσαντών παγκοσμίως. Από αυτές, μόνο το 1% ανακυκλώνεται κι αυτό κυρίως γιατί η ανακύκλωσή τους κοστίζει πολύ περισσότερο από την παραγωγή τους. Όπως αναφέρει ο Jared Blumenfeld, διευθυντής του τμήματος περιβάλλοντος του Σαν Φρανσίσκο, που το 2007 έγινε η πρώτη αμερικανική πολιτεία που απαγόρευσε τη χρήση τους, «το κόστος επεξεργασίας και ανακύκλωσης ενός τόνου πλαστικών σακουλών κοστίζει 4.000€ τη στιγμή που η πώλησή τους στο εμπόριο θα κοστίσει μόλις 32€».

Οι πλαστικές σακούλες που χωρίς δεύτερη σκέψη πετάμε στα σκουπίδια συχνά διοχετεύονται στις θάλασσες μέσω των αποχετεύσεων και των υπονόμων. Επίσης, παλαιότερη έρευνα της Αμερικανικής Ακαδημίας Επιστημών αποκάλυψε ότι μερικές δεκαετίες πριν, το 1975, διοχετεύθηκαν στους ωκεανούς πάνω από 8 εκατ. λίβρες πλαστικού σε διάστημα ενός έτους, ώστε να μην υπερχειλίσουν οι χωματερές. Ο επόμενος σταθμός της ανεξέλεγκτης πορείας των πλαστικών τσαντών είναι η διατροφική αλυσίδα. Κάθε χρόνο πνίγουν χιλιάδες απροστάτευτα θαλάσσια θηλαστικά, ψάρια, χελώνες και πουλιά που άθελά τους τις τρώνε νομίζοντας ότι πρόκειται για τροφή. Όταν το ζώο πεθαίνει και αποσυντίθεται, τότε η πλαστική σακούλα είναι και πάλι ελεύθερη να επαναλάβει τον κύκλο του θανάτου της. Επιπλέον, με το πέρασμα του χρόνου οι σακούλες πολυμερίζονται σε πιο δηλητηριώδη πετροχημικά, που με τη σειρά τους μολύνουν το έδαφος και το νερό του πλανήτη ².

Η μακρά διάρκεια ζωής των πλαστικών σακουλών συνεπάγεται ότι, στη Μεσόγειο και μόνο, επιπλέον σήμερα περί τα 250 δισ. πλαστικά

2 Μπαλούρδου Μαρία, στο <http://www.onair24.gr/news/category/7/content/642>.

σωματίδια συνολικού βάρους 500 τόνων. Τα σωματίδια αυτά μπορούν να προκαλέσουν ασφυξία σε θαλάσσιους οργανισμούς οι οποίοι τα καταπίνουν τυχαία ή επειδή τα εκλαμβάνουν ως τροφή. Οι πλαστικές ύλες σπάνε σε μικροσκοπικά σωματίδια και εμφανίζουν υψηλό δυναμικό μόλυνσης του εδάφους και των υδάτινων οδών, καθώς μπορεί να περιέχουν πρόσθετα όπως έμμορους οργανικούς ρύπους³.

Στην παρούσα εργασία, στο κεφ. 1, θα εξεταστούν οι πολιτικές δράσεις και διαδικασίες που έχουν ακολουθηθεί στην Ελλάδα αναφορικά με το ζήτημα της χρήσης των πλαστικών σακουλών. Συγκεκριμένα, θα παρατεθούν οι σχετικές πολιτικές πρωτοβουλίες των ελληνικών κυβερνήσεων καθώς και το σχετικό νομοθετικό έργο στο οποίο αυτές προχώρησαν. Επιπλέον θα γίνει αναφορά στις περιβαλλοντικές θέσεις και δράσεις των ελληνικών πολιτικών κομμάτων και της τοπικής αυτοδιοίκησης για το εν λόγω ζήτημα.

Στη συνέχεια, στο κεφ.2, θα αναλυθεί το πρόβλημα των πλαστικών σακουλών όπως αυτό αντιμετωπίζεται πολιτικά και νομοθετικά από την Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά και από τα ξεχωριστά κράτη – μέλη της.

Τέλος θα αναζητηθούν οι προοπτικές που υπάρχουν στην Ελλάδα και στην Ευρώπη σχετικά με την αντιμετώπιση του ζητήματος.

2.ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΛΑΣΤΙΚΕΣ ΣΑΚΟΥΛΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

A. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΝ

³ Η Επιτροπή συγκεντρώνει απόψεις για τον περιορισμό της πλαστικής σακούλας,σελ.1-2.

Οι ελληνικές κυβερνήσεις βασίζονται κατά τις τελευταίες δεκαετίες την περιβαλλοντική τους πολιτική στην έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης. Με δεδομένο το πλαίσιο που διαμορφώνεται από την ενεργοποίηση της διεθνούς κοινότητας και τις πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, επιχειρείται να προσδιορισθεί η ιδιαίτερη συμβολή της Ελλάδας για την προώθηση της βιώσιμης Ανάπτυξης. Μια τέτοια τοποθέτηση δεν μπορεί παρά να στηριχθεί στην ανάλυση των ιδιαίτερων συνθηκών στη χώρα, έτσι ώστε να γίνει εφικτός ο προσδιορισμός των ευθυνών της σε σχέση με τα παγκόσμια περιβαλλοντικά προβλήματα, αλλά και οι δυνατότητες αποτελεσματικής τους αντιμετώπισης. Η ανάλυση αυτή επιχειρεί να εφαρμόσει στην πράξη τις αρχές της συνευθύνης και της δίκαιης κατανομής βαρών, όπως ορίζεται και στο άρθρο 23 της Σύμβασης Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική Μεταβολή: “on the basis of equity and in accordance with their common but differentiated responsibilities and respective capabilities” («στη βάση της του δικαίου και σε συμφωνία με τις κοινές τους αλλά διαφορετικές- για κάθε χώρα- ευθύνες και με τις αντίστοιχες δυνατότητές τους») .

Έτσι, το δεύτερο βήμα για την κατάστρωση μιας Εθνικής Στρατηγικής για την Αειφόρο Ανάπτυξη αποτελεί η σκιαγράφηση του γεωπολιτικού και οικονομικού πλαισίου της Ελλάδας, καθώς και η επισήμανση των βασικών περιβαλλοντικών πιέσεων που ασκούνται σήμερα στη χώρα. Η ανάλυση στηρίζεται στη χρήση χαρακτηριστικών δεικτών που προσδιορίζουν και ερμηνεύουν την εξέλιξη των μεγεθών, ενώ όπου είναι αναγκαίο γίνεται μια συγκριτική θεώρηση με τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης⁴.

Στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα 2007 – 2013 *Περιβάλλον και Αειφόρος*

4 Εθνική Στρατηγική προς τη Βιώσιμη Ανάπτυξη (2002), σελ.8.

Ανάπτυξη, που έχει εκπονήσει το Υπουργείο Περιβάλλοντος σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, υπάρχει έμμεση αναφορά στο πρόβλημα των πλαστικών σακουλών στον Άξονα Προτεραιότητας 4. Ο Άξονας αυτός αναφέρεται στην προστασία των εδαφικών συστημάτων και στη διαχείριση των στερεών αποβλήτων.

Η Εθνική Στρατηγική για τα στερεά απόβλητα στοχεύει στη λήψη των αναγκαίων μέτρων για την ορθολογική και ολοκληρωμένη διαχείριση των στερεών αποβλήτων σύμφωνα με τις αρχές της αειφόρου ανάπτυξης, ώστε:

- να διασφαλίζεται υψηλό επίπεδο προστασίας της δημόσιας υγείας και του περιβάλλοντος,
- να εξοικονομούνται φυσικοί πόροι (νερό, πρώτες ύλες, ενέργεια, έδαφος),
- να επιτυγχάνεται μείωση των αερίων εκπομπών που συμβάλουν στο φαινόμενο του θερμοκηπίου και συνακόλουθα στην κλιματική αλλαγή⁵.

Γενικός στόχος του Άξονα Προτεραιότητας 4 είναι η διασφάλιση της προστασίας της δημόσιας υγείας και της ποιότητας των εδαφικών πόρων και των υπόγειων υδροφορέων από τη ρύπανση που προκαλείται από την ανεξέλεγκτη διάθεση στερεών αποβλήτων.

Η στρατηγική για την επίτευξη του στόχου αυτού συνίσταται σε ένα ολοκληρωμένο πλέγμα έργων, παράπλευρων δράσεων και θεσμικών παρεμβάσεων ώστε να υλοποιηθούν αποτελεσματικά οι εγκεκριμένοι Περιφερειακοί Σχεδιασμοί Διαχείρισης Αστικών Στερεών Αποβλήτων, οι οποίοι προβλέπουν γενικά ένα συνδυασμό μείωσης της παραγωγής αποβλήτων, επαναχρησιμοποίησης, ανακύκλωσης, ολοκληρωμένης διαχείρισης του βιοαποδομήσιμου κλάσματος και ασφαλούς διάθεσης των υπόλοιπων στερεών αποβλήτων. Ανάμεσα στις αναγκαίες παράπλευρες

5 Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιβάλλον – Αειφόρος Ανάπτυξη, Κείμενο Προγράμματος, σελ.55.

δράσεις για τις οποίες δεν χρειάζεται και δεν θα υπάρξει συγχρηματοδότηση, πρώτη προτεραιότητα είναι η επέκταση και ολοκλήρωση των Συστημάτων της Εναλλακτικής Διαχείρισης Συσκευασιών, Αποβλήτων Συσκευασιών και ειδικών ρευμάτων υλικών (απόβλητα ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού, αυτοκίνητα μετά το τέλος του κύκλου ζωής τους, συσκευασίες, χρησιμοποιημένα ελαστικά αυτοκινήτων, συσσωρευτές και μπαταρίες κλπ) με βάση τα εγκεκριμένα επιχειρησιακά σχέδια των Συστημάτων, ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι που έχουν τεθεί σε εθνικό επίπεδο.

Παράλληλα και σε συμπληρωματικότητα με τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα θα χρηματοδοτηθούν τα απαραίτητα έργα ώστε να διασφαλιστεί συνολικά σε εθνικό επίπεδο η εκτροπή από την υγειονομική ταφή της απαραίτητης ποσότητας του βιοαποδομήσιμου κλάσματος των αστικών στερεών αποβλήτων προς μονάδες μηχανικής ανακύκλωσης / κομποστοποίησης ή άλλης επεξεργασίας που θα αποτελεί εγκεκριμένη επιλογή του αντίστοιχου ΠΕΣΔΑ. Ειδικά στο αντικείμενο αυτό θα διερευνηθούν προηγουμένως οι δυνατότητες για τη μέγιστη δυνατή εμπλοκή του ιδιωτικού τομέα στη δημιουργία και τη διαχείρισή τους .

Οι ειδικοί στόχοι του ΑΠ 4 αναφέρονται στα εξής:

- Συμβολή στην κάλυψη των αναγκών της χώρας σε υποδομές διαχείρισης στερεών αποβλήτων σύμφωνα με τα απαραίτητα νέα έργα των εγκεκριμένων ΠΕΣΔΑ που ενδεικτικά περιγράφονται στους Πίνακες του Παραρτήματος 2.

-Υλοποίηση περιφερειακών σχεδιασμών διαχείρισης αστικών στερεών αποβλήτων και προώθηση της περιφερειακής ανάπτυξης με τη βελτίωση της ελκυστικότητας των περιφερειών ως τόπων προσέλκυσης επενδύσεων

και κατοικίας.

-Ολοκλήρωση έργων διαχείρισης στερεών αποβλήτων που ξεκίνησαν κατά την περίοδο 2000 – 2006 με πόρους ΠΕΠ.

- Συμβολή στην επίτευξη των εθνικών στόχων για διαχείριση βιοποδομήσιμου κλάσματος αστικών στερεών αποβλήτων και ανακύκλωσης.

-Προστασία δημόσιας υγείας και δράσεις αποτροπής του φαινομένου της ερημοποίησης, της υποβάθμισης της ποιότητας εδαφικών συστημάτων και υπόγειων υδροφορέων.

Επιπλέον, στο κείμενο του επιχειρησιακού προγράμματος, περιλαμβάνονται ορισμένες ειδικές κατηγορίες πράξεων, όπως:

1. Κατασκευή και αναβάθμιση εγκαταστάσεων διαχείρισης αστικών στερεών αποβλήτων (Σταθμοί Μεταφόρτωσης, Χώροι Υγειονομικής Ταφής Αποβλήτων / Υπολειμμάτων, Ολοκληρωμένες Εγκαταστάσεις Διαχείρισης Αποβλήτων, Μονάδες Μηχανικής Ανακύκλωσης & Κομποστοποίησης) σύμφωνα με τους εγκεκριμένους Περιφερειακούς Σχεδιασμούς Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων
2. Έργα αποκατάστασης χώρων ανεξέλεγκτης διάθεσης στερεών αποβλήτων
3. Έργα διαχείρισης αποβλήτων και αποκατάστασης εδάφους σε χώρους αρμοδιότητας του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας καθώς και σε χώρους ρυπασμένους από παρελθούσα βιομηχανική ή συναφή δραστηριότητα για τους οποίους δεν υπάρχει υπόχρεος ιδιοκτήτης.
4. Έργα (υποδομή και εξοπλισμός) και δράσεις διαχείρισης επικίνδυνων αποβλήτων π.χ νοσοκομειακών
5. Έργα διαχείρισης και ασφαλούς διάθεσης ιλύων

6. Δράσεις αντιμετώπισης του φαινομένου της ερημοποίησης ⁶.

Τέλος, στο κείμενο γίνεται αναφορά στα Συστήματα Εναλλακτικής Διαχείρισης Αποβλήτων Συσκευασιών και άλλων προϊόντων σύμφωνα με τον Ν. 2939/2001. Αναφέρεται ότι με το Νόμο 2939/2001 και τα πέντε (5) Προεδρικά Διατάγματα που έχουν εκδοθεί κατ' εξουσιοδότησή του, έχει θεσμοθετηθεί η υποχρέωση των παραγωγών / εισαγωγέων συσκευασιών και άλλων ειδικών ρευμάτων υλικών (π.χ ελαστικών οχημάτων, οχημάτων, μπαταριών – συσσωρευτών, ηλεκτρικών και ηλεκτρονικών συσκευών, λιπαντικών – ελαίων) να οργανώσουν ή / και να συμμετέχουν σε συστήματα εναλλακτικής διαχείρισης των αποβλήτων των προϊόντων τους. Σε εφαρμογή της νομοθεσίας αυτής έχουν εγκριθεί ήδη δέκα (10) ιδιωτικά συστήματα εναλλακτικής διαχείρισης αποβλήτων συσκευασιών και άλλων ειδικών ρευμάτων υλικών με την εταιρική μορφή της Ανώνυμης Εταιρείας, δια της λειτουργίας των οποίων στοχεύεται η επίτευξη συγκεκριμένων στόχων ανακύκλωσης με την εφαρμογή προγραμμάτων διαλογής στην πηγή σε πανελλήνια κλίμακα.

Σε σχέση με την ανακύκλωση οικιακών στερεών αποβλήτων δραστηριοποιείται το Συλλογικό Σύστημα Εναλλακτικής Διαχείρισης «ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗ» στο οποίο συμμετέχει η Τοπική Αυτοδιοίκηση. Το σύστημα αυτό χρηματοδοτεί προγράμματα ανακύκλωσης που σήμερα εξυπηρετούν 3.300.000 κατοίκους και διαθέτει 11 Κέντρα Διαλογής Ανακυκλώσιμων Υλικών (ΚΔΑΥ), ενώ προετοιμάζει την κατασκευή και λειτουργία και άλλων 9 ΚΔΑΥ σε ολόκληρη τη χώρα. Με τα μέχρι σήμερα στοιχεία εκτιμάται ότι η αξιοποίηση των αποβλήτων συσκευασίας για το

6 Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιβάλλον – Αειφόρος Ανάπτυξη, Κείμενο Προγράμματος, σελ.137-138.

έτος 2006 ανέρχεται σε 45% ⁷.

Αναφορικά με το ζήτημα της κατάργησης των πλαστικών σακουλών, πέρα από τις προαναφερόμενες προθέσεις, οι ελληνικές κυβερνήσεις ακολουθούν απλά το δίκαιο της Ε.Ε. Σημαντικό θα μπορούσε να χαρακτηριστεί το γεγονός της ίδρυσης του *Εθνικού Οργανισμού Εναλλακτικής Διαχείρισης Συσκευασιών και Άλλων Προϊόντων* (*ΕΟΕΔΣΑΠ*) , το 2001. Ο οργανισμός αυτός ιδρύθηκε με σκοπό τον σχεδιασμό και την εφαρμογή της πολιτικής που αφορά τη διαχείριση των συσκευασιών με γνώμονα την προστασία του περιβάλλοντος ⁸.

B. ΣΧΕΤΙΚΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Μόλις το 2001, η ελληνική Πολιτεία αποφάσισε να ορίσει νόμο ο οποίος αφορά το πρόβλημα των πλαστικών σακουλών. Σύμφωνα με το νόμο αυτό, οι πλαστικές σακούλες πρέπει να συλλέγονται, να ανακυκλώνονται και κατόπιν να χρησιμοποιούνται. Ο νόμος αυτός (2939-6/8/2001) αναφέρεται γενικότερα στις συσκευασίες και στην εναλλακτική διαχείριση των συσκευασιών και άλλων προϊόντων.

Με το [Νόμο 2939/01](#) ενσωματώθηκε στο Εθνικό μας δίκαιο η [Οδηγία 94/62/ΕΚ](#) για τις συσκευασίες και τα απόβλητα συσκευασίας. Ο Νόμος καλύπτει όλες τις [συσκευασίες](#) που διατίθενται στην αγορά και όλα τα απόβλητα των συσκευασιών που προέρχονται από τη βιομηχανία, το εμπόριο, τα γραφεία, τα καταστήματα, τις υπηρεσίες, τα νοικοκυριά ή οποιαδήποτε άλλη πηγή, ανεξάρτητα από τα υλικά από τα οποία αποτελούνται.

⁷ Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιβάλλον – Αειφόρος Ανάπτυξη, Κείμενο Προγράμματος, σελ.57.

⁸ Εφημερίς της Κυβερνήσεως, Α, 179, 6-8-2001, σελ. 2778.

Με τον [Νόμο 2939/01](#), καθορίζονται μεταξύ των άλλων, οι ευθύνες των διαχειριστών συσκευασιών και άλλων προϊόντων, καθώς και οι όροι και προϋποθέσεις για την οργάνωση συστημάτων εναλλακτικής διαχείρισης συσκευασιών και τίθενται ως αρχές η πρόληψη, η επαναχρησιμοποίηση – ανακύκλωση και η ανάκτηση ενέργειας.

Οι [διαχειριστές](#) συσκευασιών/ άλλων προϊόντων, είναι υποχρεωμένοι είτε να οργανώσουν ατομικά συστήματα είτε να συμμετέχουν σε συλλογικά συστήματα εναλλακτικής διαχείρισης. Τα ως άνω συστήματα εφαρμόζονται και για τις εισαγόμενες συσκευασίες με συνθήκες που να μην εισάγουν διακρίσεις.

Η συμμετοχή σε συλλογικό σύστημα εναλλακτικής διαχείρισης συνοδεύεται από την καταβολή εκ μέρους των υπόχρεων διαχειριστών χρηματικής εισφοράς, προκειμένου να καλυφθεί το κόστος της εναλλακτικής διαχείρισης.

Επισημαίνεται επιπλέον ότι στην περίπτωση συλλογικού συστήματος, διασφαλίζεται η δυνατότητα συμμετοχής στο σύστημα των ενδιαφερομένων διαχειριστών οι οποίοι εκπληρώνουν τους όρους και τις προϋποθέσεις του συστήματος και προσδιορίζεται το πλαίσιο των συμβάσεων προσχώρησης στο σύστημα.

Επίσης πρέπει να διασφαλίζεται η δυνατότητα κατάρτισης συμβάσεων συνεργασίας με τους υπόχρεους φορείς διαχείρισης δημοτικών αποβλήτων.

Για την οργάνωση κάθε συστήματος ατομικής ή συλλογικής εναλλακτικής διαχείρισης απαιτείται η χορήγηση έγκρισης από τον [ΕΟΕΔΣΑΠ](#) και στην μεταβατική περίοδο (έως την έναρξη λειτουργίας του ΕΟΕΔΣΑΠ) από τον Υπουργό ΠΕΧΩΔΕ μετά από εισήγηση της ΕΠΕΔ.

Για τον σκοπό αυτό τα προς έγκριση συστήματα καταθέτουν [φάκελο](#), ο οποίος πρέπει να πληροί κατ' ελάχιστον μια σειρά γενικών προδιαγραφών που έχει υιοθετήσει η ΕΠΕΔ (συνεδρίαση ΕΠΕΔ της 5ης Φεβρουαρίου 2002).

Με βάση τις διατάξεις του [Νόμου 2939/01](#) και συγκεκριμένα το άρθρο 8 αυτού, τίθεται υποχρέωση στους ΟΤΑ για την εναλλακτική διαχείριση των δημοτικών αποβλήτων συσκευασίας, σε συνεργασία με τα συστήματα εναλλακτικής διαχείρισης⁹.

Ειδικότερα οι ρυθμίσεις του νόμου αυτού αποσκοπούν:

α) Στην πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων συσκευασιών με τον περιορισμό του συνολικού όγκου των συσκευασιών, καθώς και με τον περιορισμό των βλαπτικών συνεπειών από τα απορρίμματα αυτά για την υγεία των καταναλωτών και για το περιβάλλον, για μία σταθερή και διαρκή ανάπτυξη.

β) Στη μείωση της τελικής διάθεσης των αποβλήτων των συσκευασιών ή άλλων προϊόντων με την ενθάρρυνση κατά προτεραιότητα:

- συστημάτων επαναχρησιμοποίησής τους κατά τρόπο αβλαβή για το περιβάλλον, καθώς και ανάκτησης υλικών και ανακύκλωσής τους, ώστε να μειωθεί η κατανάλωση ενέργειας και πρωτογενών πρώτων υλών,
- της ανάκτησης ενέργειας ως αποτελεσματικό μέσο της αξιοποίησης των αποβλήτων τους.

γ) Στον καθορισμό ποσοτικών στόχων για την ανακύκλωση και τις άλλες

9 <http://www.minenv.gr/anakyklosi/v.menu/siskeuasies/siskeuasies.html>

εργασίες αξιοποίησης των αποβλήτων των συσκευασιών και άλλων προϊόντων, καθώς και μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων χρονικών ορίων.

δ) Στο σχεδιασμό και την καθιέρωση συστημάτων επιστροφής (εγγυοδοσίας), συλλογής και αξιοποίησης με τη συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων μερών.

ε) Στην πρόβλεψη σήμανσης των συσκευασιών.

στ) Στον καθορισμό των βασικών απαιτήσεων ως προς τη σύνθεση και τη φύση της επαναχρησιμοποιήσιμης και αξιοποιήσιμης συσκευασίας και άλλων

προϊόντων συμπεριλαμβανομένης της ανακύκλωσης.

ζ) Στο διαχωρισμό των αποβλήτων στην πηγή, ώστε να επιτυγχάνεται υψηλό επίπεδο ανακύκλωσης και ανάκτησης υλικών.

η) Η πρόβλεψη υιοθέτησης προτύπων τυποποίησης των συσκευασιών.

θ) Η πρόβλεψη μέτρων και όρων για τη συνεργασία όλων όσων προβαίνουν σε διαχείριση των συσκευασιών και άλλων προϊόντων στα πλαίσια της αρχής "ο

ρυπαίνων πληρώνει" και της συμμετοχής τους στην ευθύνη.

ι) Η καθιέρωση συστημάτων ενημέρωσης του καταναλωτή για την προσαρμογή της στάσης και συμπεριφοράς του κατά τη διαχείριση των συσκευασιών και άλλων προϊόντων.

ια) Η καθιέρωση διαδικασίας πληροφόρησης του κοινού στον τομέα των τεχνικών προτύπων και προδιαγραφών.

Σύμφωνα με το νόμο, "εναλλακτική διαχείριση συσκευασιών και άλλων προϊόντων" νοούνται οι εργασίες συλλογής συμπεριλαμβανομένης

της εγγυοδοσίας, μεταφοράς, μεταφόρτωσης, προσωρινής αποθήκευσης, επαναχρησιμοποίησης και αξιοποίησης των χρησιμοποιημένων συσκευασιών πολλαπλής χρήσης ή των αποβλήτων των συσκευασιών και άλλων προϊόντων, ώστε μετά την επαναχρησιμοποίηση ή αξιοποίησή τους αντίστοιχα να επιστρέφουν στο ρεύμα της αγοράς.

"Σύστημα εναλλακτικής διαχείρισης" νοείται η οργάνωση σε ατομική ή συλλογική βάση με οποιαδήποτε νομική μορφή των εργασιών συλλογής συμπεριλαμβανομένης της εγγυοδοσίας, μεταφοράς, επαναχρησιμοποίησης και αξιοποίησης των χρησιμοποιημένων συσκευασιών ή των αποβλήτων των συσκευασιών και άλλων προϊόντων:

- η επαναχρησιμοποίηση των χρησιμοποιημένων συσκευασιών πολλαπλής χρήσης μετά τη συλλογή, συμπεριλαμβανομένης της εγγυοδοσίας ή μεταφοράς τους, καθώς και,
- η αξιοποίηση των αποβλήτων των συσκευασιών ή άλλων προϊόντων μετά τη συλλογή, μεταφορά, μεταφόρτωση ή προσωρινή αποθήκευσή τους, ώστε τόσο οι χρησιμοποιημένες συσκευασίες όσο και τα απόβλητα των συσκευασιών και άλλων προϊόντων να επιστρέφουν στο ρεύμα της αγοράς.

Σύμφωνα με τον ίδιο νόμο, θα εκπονηθούν προγράμματα που θα περιλαμβάνουν κατά κύριο λόγο:

- Μέτρα για την ενθάρρυνση:

ι) της επαναχρησιμοποίησης των συσκευασιών, εφόσον σύμφωνα με τις προδιαγραφές του συσκευαζόμενου προϊόντος, η επαναχρησιμοποίηση είναι οικολογικά συμφέρουσα, τεχνολογικά και οικονομικά εφικτή, καθώς και

ιι) χρήσης υλικών από ανακυκλωμένα απόβλητα συσκευασίας για την παραγωγή συσκευασιών και άλλων προϊόντων.- Μέτρα για την καθιέρωση συστημάτων διαχωρισμού των αποβλήτων στην πηγή, μευποχρεωτική τη συμμετοχή σε αυτά του τελικού χρήστη ή καταναλωτή.
- Μεθόδους για την οργάνωση της εναλλακτικής διαχείρισης των συσκευασιών.

- Μέτρα για την επίτευξη των ποσοτικών στόχων για ανάκτηση και ανακύκλωση.

- Κατευθυντήριες γραμμές για την οργάνωση συστημάτων επιστροφής - συλλογής - αξιοποίησης.

- Γενικές προδιαγραφές για τη χορήγηση εγκρίσεων συστημάτων εναλλακτικής διαχείρισης.

- Μέτρα για την προώθηση κοινοτικών προτύπων και γενικά μέτρα για τη διαχείριση των συσκευασιών.

- Μέτρα ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης του καταναλωτή ή άλλου τελικού χρήστη.

- Τεχνικά μέτρα για την αντιμετώπιση τυχόν δυσκολιών που ανακύπτουν κατά την εφαρμογή του παρόντος νόμου, κυρίως στις πρωτογενείς συσκευασίες ιατρικών βοηθημάτων και φαρμακευτικών προϊόντων, στις μικρές συσκευασίες, καθώς και στις συσκευασίες πολυτελείας, όταν η Επιτροπή Ε.Κ. προβεί στον καθορισμό αυτών των τεχνικών μέτρων.

Προκειμένου οι συσκευασίες να διακινηθούν στην αγορά πρέπει να πληρούνται οι ακόλουθοι όροι και προϋποθέσεις, που αφορούν στη σύνθεση, καθώς και στην επαναχρησιμοποίησιμη και αξιοποιήσιμη φύση των συσκευασιών:

α. Ειδικές απαιτήσεις που αφορούν την κατασκευή και τη σύνθεση συσκευασιών:

α.1. Οι συσκευασίες πρέπει να κατασκευάζονται κατά τρόπο ώστε ο όγκος και το βάρος των συσκευασιών να περιορίζεται στο ελάχιστο όριο που επαρκεί, ώστε να διατηρείται το αναγκαίο επίπεδο ασφαλείας, υγιεινής και αποδοχής για το συσκευασμένο προϊόν και για τον καταναλωτή.

α.2. Οι συσκευασίες πρέπει να σχεδιάζονται, να κατασκευάζονται και να διατίθενται στο εμπόριο κατά τρόπο που να επιτρέπει την επαναχρησιμοποίηση ή την αξιοποίηση των αποβλήτων τους, συμπεριλαμβανομένης της ανακύκλωσής τους και να περιορίζει στο ελάχιστο τις επιπτώσεις τους στο περιβάλλον, όταν γίνεται διάθεση των αποβλήτων συσκευασίας ή των καταλοίπων από εργασίες διαχείρισης αποβλήτων συσκευασίας.

α.3. Οι συσκευασίες πρέπει να κατασκευάζονται κατά τρόπο ώστε να προωθούνται στην αγορά προϊόντα με τις λιγότερες επιπτώσεις στο περιβάλλον και να χρησιμοποιούνται δευτερογενή υλικά και υλικά που δεν μειώνουν τις δυνατότητες αξιοποίησης.

α.4. Οι συσκευασίες πρέπει να κατασκευάζονται κατά τρόπο ώστε η παρουσία επιβλαβών και άλλων επικίνδυνων ουσιών και υλικών ως συστατικών του υλικού συσκευασίας ή οποιουδήποτε στοιχείου της

συσκευασίας να ελαχιστοποιείται όσον αφορά την παρουσία τους σε εκπομπές, την τέφρα ή το απόπλυμα, όταν γίνεται καύση ή υγειονομική ταφή των συσκευασιών ή των καταλοίπων από διαδικασίες διαχείρισης ή των αποβλήτων συσκευασίας.

β. Ειδικές απαιτήσεις που αφορούν την επαναχρησιμοποιήσιμη φύση συσκευασιών πρέπει να πληρούνται συγχρόνως. Ειδικότερα:

β.1. οι φυσικές ιδιότητες και χαρακτηριστικά της συσκευασίας πρέπει να επιτρέπουν έναν ορισμένο αριθμό διακινήσεων ή επαναλαμβανόμενης χρήσης υπό κανονικά προβλέψιμες συνθήκες χρήσης,

β.2. η δυνατότητα κατεργασίας της χρησιμοποιημένης συσκευασίας, ούτως ώστε να πληρούνται απαιτήσεις υγείας και ασφάλειας για το εργατικό δυναμικό,

β.3. η τήρηση ειδικών απαιτήσεων για τις ανακτήσιμες συσκευασίες, όταν οι συσκευασίες δεν χρησιμοποιούνται πλέον και επομένως καθίστανται απόβλητα,

β.4. η χρησιμοποίηση καθαρών τεχνολογιών για την επαναχρησιμοποίηση των αποβλήτων.

γ. Ειδικές απαιτήσεις που αφορούν την αξιοποιήσιμη φύση συσκευασιών:

γ.1. Συσκευασίες αξιοποιήσιμες υπό μορφή ανακύκλωσης υλικών.

Οι συσκευασίες πρέπει να κατασκευάζονται έτσι ώστε να επιτρέπουν την ανακύκλωση ορισμένου ποσοστού κατά βάρος των υλικών που χρησιμοποιούνται για την κατασκευή προϊόντων τα οποία διατίθενται στην αγορά, σύμφωνα με τα εκάστοτε σχετικά ισχύοντα πρότυπα. Αυτό το ποσοστό

μπορεί να ποικίλλει, ανάλογα με τον τύπο του υλικού που αποτελεί τη συσκευασία.

γ.2. Συσκευασίες αξιοποιήσιμες υπό μορφή ανάκτησης ενέργειας. Τα απόβλητα συσκευασίας που υπόκεινται σε κατεργασία, με σκοπό την ανάκτηση ενέργειας, πρέπει να έχουν ελάχιστη κατώτατη θερμογόνο τιμή που να επιτρέπει βελτιστοποίηση της ανάκτησης ενέργειας.

γ.3. Συσκευασίες αξιοποιήσιμες υπό μορφή λιπασματοποίησης. Τα απόβλητα συσκευασίας που υφίστανται κατεργασία με σκοπό τη λιπασματοποίηση πρέπει να είναι βιοαποδομήσιμα, κατά τρόπο που να μην εμποδίζει τη χωριστή συλλογή και τη διαδικασία ή δραστηριότητα λιπασματοποίησης στην οποία υποβάλλονται.

γ.4. Βιοαποδομήσιμες συσκευασίες. Τα βιοαποδομήσιμα απόβλητα συσκευασίας πρέπει να είναι τέτοια ώστε να μπορούν να αποσυντίθενται με φυσικό, χημικό, θερμικό ή βιολογικό τρόπο, έτσι ώστε το μεγαλύτερο μέρος του λιπάσματος που προκύπτει να αποσυντίθεται τελικώς σε διοξείδιο του άνθρακα, βιομάζα και νερό και να μην αφήνουν επικίνδυνα κατάλοιπα ¹⁰.

Πρόκειται, όπως φαίνεται, για έναν πολύ λεπτομερή νόμο που επιδίωξε να αντιμετωπίσει αποφασιστικά τις περιβαλλοντικές προκλήσεις που προέρχονται από τα απόβλητα των συσκευασιών. Όπως φάνηκε όμως με την περίπτωση των πλαστικών σακουλών, η χρήση των οποίων είναι ακόμη ευρύτατη, ο προαναφερόμενος νόμος δεν βρήκε σε πολλές περιπτώσεις ουσιαστική εφαρμογή.

Γ. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

¹⁰ Εφημερίς της Κυβερνήσεως, Α, 179, 6-8-2001.

Προσπάθεια για να φτάσουμε στο τέλος εποχής για τις πλαστικές σακούλες έγινε στην Αθήνα το 2008. Από την 1η Ιουνίου εννέα μεγάλες αλυσίδες σούπερ μάρκετ αντικαθιστούν τις πλαστικές σακούλες με τσάντες βιοδιασπώμενες που είναι κατασκευασμένες από φιλικά προς το περιβάλλον υλικά και δεν χρειάζονται να περάσουν αιώνες προκειμένου να διαλυθούν, όπως συμβαίνει με το πλαστικό. Το μέτρο της αντικατάστασης της πλαστικής σακούλας ξεκίνησε πιλοτικά στις 14 Απριλίου του 2008, ενώ, όπως είπε ο δήμαρχος Αθηναίων κ. Νικήτας Κακλαμάνης, το μέτρο θα ξεκινούσε να εφαρμόζεται κανονικά από την 1η Ιουνίου. Το σημαντικό βέβαια στην υπόθεση είναι ότι η Αθήνα ξεκινά πρώτη τη μάχη της ανακύκλωσης και της προστασίας του περιβάλλοντος δίδοντας ταυτόχρονα το παράδειγμα σε άλλες μεγάλες πόλεις της χώρας να ακολουθήσουν την πολιτική προστασίας του περιβάλλοντος.

«Για μας είναι μεγάλο στοίχημα το οποίο είμαστε υποχρεωμένοι να κερδίσουμε», δήλωσε ο κ. Κακλαμάνης επισημαίνοντας ότι η κατάργηση της πλαστικής σακούλας θα επιδιωχθεί να γίνει καθολικό μέτρο για όλη την πρωτεύουσα.

Τις σακούλες που θα χρησιμοποιήσει το κάθε σούπερ μάρκετ θα τις επιλέξει το ίδιο. Ωστόσο, ό,τι υλικό χρησιμοποιηθεί είναι σίγουρο ότι θα είναι φιλικό προς το περιβάλλον. Επίσης, η τιμολογιακή πολιτική που θα ακολουθήσει κάθε σούπερ μάρκετ θα χαραχθεί από το ίδιο, αφού, όπως ειπώθηκε στη χθεσινή συνέντευξη Τύπου, άλλα θα την μετακυλίσουν στα προϊόντα ή θα ζητούν από τους καταναλωτές να την πληρώσουν. Το κόστος πάντως της κάθε σακούλας, η οποία θα είναι πολλαπλών χρήσεων, αρχικά θα είναι περίπου στα 0,30 λεπτά.

Ο κ. Κακλαμάνης δήλωσε ότι ο Δήμος θα στηρίξει την όλη προσπάθεια με διαφημιστική εκστρατεία και ενημέρωση των πολιτών. Σε ό,τι αφορά το κόστος της οικολογικής σακούλας δήλωσε βέβαιος ότι οι ασθενέστερες οικονομικά τάξεις θα το αποδεχθούν πιο εύκολα σε σχέση με τις μεγαλοαστικές¹¹.

Ο Δήμος Αθηναίων υπέγραψε στις 11-2-2008 σχετικό μνημόνιο συνεργασίας με τους ιδιοκτήτες των super market. Στο μνημόνιο αυτό, αφού έλαβαν υπόψη:

1. Τα περιβαλλοντικά στοιχεία σχετικά με την κατασκευή, χρήση και αποσύνθεση της πλαστικής σακούλας

2. Τα οικονομικά στοιχεία σχετικά με την αχρέωτη διανομή της πλαστικής σακούλας στα Super Markets, για όσα Super Markets την διαθέτουν αχρέωτη»

3. Τα διεθνή παραδείγματα όσον αφορά τη χρήση της πλαστικής σακούλας

4. Τις συνεχώς αυξανόμενες ανάγκες των πολιτών για προστασία της δημόσιας υγείας λόγω της καθημερινής οικολογικής καταστροφής και της αύξησης τοξικών χημικών ουσιών που οδηγούν σε υποβάθμιση της ποιότητας της ζωής

5. Την αναγκαιότητα περαιτέρω ανάληψης δράσεων με σκοπό την προστασία του περιβάλλοντος ενόψει και των χαμηλών ποσοστών ανακύκλωσης στη χώρα μας Συμφώνησαν και συναποδέχτηκαν τα εξής:

Αντικείμενο του παρόντος Μνημονίου είναι το κοινό πλαίσιο συνεργασίας μεταξύ Δήμου Αθηναίων και των ιδιοκτητών των Super Markets,

11 Είδος προς εξαφάνιση οι πλαστικές σακούλες, <http://www.vcdc.gr/forum/viewtopic.php?t=11963>

προκειμένου να υιοθετηθεί το μέτρο σταδιακής αντικατάστασης της πλαστικής σακούλας στο πλαίσιο λειτουργίας των εμπορικών καταστημάτων Super Markets του Δήμου Αθηναίων με την προώθηση συσκευασιών φιλικότερων προς το περιβάλλον.

Συγκεκριμένα των κάτωθι:
είτε α) τσάντα πολλαπλών χρήσεων
είτε β) πάνινη είτε γ) βιοδιασπώμενη

Ειδικότερα, αντικείμενο του Μνημονίου αυτού αποτελεί:

1. Η ανάληψη πρωτοβουλιών εκ μέρους των συμβαλλομένων μερών για την καλύτερη δυνατή προώθηση των οικολογικών συσκευασιών και εκπαίδευση του καταναλωτή στο πλαίσιο λειτουργίας των εμπορικών καταστημάτων Super Markets του Δήμου Αθηναίων.

2. Η παρακολούθηση της πορείας υλοποίησης και εφαρμογής του μέτρου, για την προάσπιση της δημόσιας υγείας και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών του Δήμου Αθηναίων.

Στο μνημόνιο σημειώνεται ότι κάθε χρόνο χρησιμοποιούνται 1,2 τρισεκατομμύρια πλαστικές σακούλες. Το πλαστικό παραμένει στο περιβάλλον για εκατοντάδες χρόνια. Το 98% των θαλασσοπουλιών της Ευρώπης έχει 35 κομμάτια πλαστικού στο στομάχι του. Η αντικατάσταση της πλαστικής σακούλας συνεπάγεται κυρίως την προστασία του θαλάσσιου οικοσυστήματος, αποτελεί πράξη φροντίδας του περιβάλλοντος είναι δηλαδή ένα θέμα που κυριολεκτικά επηρεάζει τον καθένα από μας. Σημειώνεται ότι η αχρέωτη διανομή της

πλαστικής σακούλας επιβαρύνει την τελική τιμή των προϊόντων περίπου κατά 0,3%, για όσα Super Markets δεν την χρεώνουν.

Στη χώρα μας σημειώνεται μεγάλη αύξηση των αστικών απορριμμάτων. Αυτό σημαίνει ότι εάν δεν ληφθούν μέτρα θα βρεθούμε σε δεινή θέση όσον αφορά τη μόλυνση του περιβάλλοντος. Απαιτείται από τη μια ανάπτυξη του συστήματος ανακύκλωσης αλλά από την άλλη και κατάλληλη διαχείριση των απορριμμάτων. Η αντικατάσταση της πλαστικής σακούλας από φιλικότερες προς το περιβάλλον συσκευασίες αποτελεί ένα μέτρο πρόληψης και αντιμετώπισης του οικολογικού προβλήματος. Κατά συνέπεια αποσκοπεί στην προστασία της δημόσιας υγείας, δηλαδή της ζωής, αγαθό υπέρτερο από οποιοδήποτε άλλο αγαθό. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει θέσει τον στόχο να περιορίσει τις ποσότητες των σκουπιδιών. Ένας τόσο μεγάλος και πολυπληθής δήμος όπως αυτός της Αθήνας είναι αναπόφευκτο να συγκεντρώνει μεγάλους όγκους σκουπιδιών γεγονός που επιβάλλει την αναζήτηση όλων των λύσεων για προστασία της υγείας των πολιτών.

Εν κατακλείδι, σκοπός των συμβαλλομένων μερών, μέσω του παρόντος Μνημονίου Συνεργασίας και στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του καθενός, είναι η σταδιακή αντικατάσταση της πλαστικής σακούλας στο πλαίσιο λειτουργίας των εμπορικών καταστημάτων Super Markets του Δήμου Αθηναίων και η προώθηση φιλικότερων προς το περιβάλλον υλικών που είναι:

είτε α) η τσάντα πολλαπλών χρήσεων είτε β) η πάνινη είτε γ) η βιοδιασπώμενων.

Δικαιώματα και Υποχρεώσεις των συμβαλλομένων μερών:

α) Οι ιδιοκτήτες, εταιρείες ή εκπρόσωποι των Super Markets του Δήμου Αθηναίων

Δικαιούνται:

1. Να συνεργάζονται με τις υπηρεσίες καθαριότητας και περιβάλλοντος του Δήμου Αθηναίων και γενικότερα με τις υπηρεσίες του Δήμου Αθηναίων προκειμένου να προωθηθεί ευκολότερα και αμεσότερα στους πολίτες-καταναλωτές το μέτρο αντικατάστασης της πλαστικής σακούλας.

2. Να χρησιμοποιούν έντυπο υλικό του Δήμου της Αθήνας με στόχο την πληροφόρηση του κοινού γύρω από τη χρήση πλαστικού και τη γενικότερη ανάπτυξη περιβαλλοντικής συνείδησης.

Υποχρεούνται:

1. Να προχωρήσουν σε σταδιακή αντικατάσταση της πλαστικής σακούλας μίας χρήσεως με την προώθηση φιλικότερων προς το περιβάλλον υλικών, όπως α) τσάντα πολλαπλών χρήσεων είτε β) πάνινη είτε γ) βιοδιασπώμενη σακούλα.

2. Να προχωρήσουν σταδιακά σε αντικατάσταση της πλαστικής σακούλας από χάρτινη σε επί μέρους είδη εντός των καταστημάτων όπως π.χ. είδη μαναβικής ή αρτοποιείου.

3. Να εκπαιδεύουν το προσωπικό τους για τη φιλική για το περιβάλλον συσκευασία ώστε και αυτοί με τη σειρά τους να ενημερώνουν τους καταναλωτές. Η εκπαίδευση αυτή θα επαναλαμβάνεται μέσα σε εύλογα χρονικά διαστήματα, έτσι ώστε να εκπαιδευτούν όσο το δυνατόν περισσότεροι εργαζόμενοι και να οδηγηθούμε σε σταθερή υιοθέτηση του μέτρου.

4. Να υιοθετούν δράσεις, καθ' υπόδειξη του Δήμου Αθηναίων, προώθησης των φιλικότερων προς το περιβάλλον συσκευασιών που στοχεύουν στην ενίσχυση της κοινωνικής πολιτικής του Δήμου Αθηναίων προκειμένου το μέτρο να γίνει ελκυστικότερο για τους πολίτες-καταναλωτές.

5. Να υποβάλλουν ανά εξάμηνο στην Επιτροπή Αξιολόγησης και Παρακολούθησης που προβλέπεται στο άρθρο 6 του παρόντος Μνημονίου Συνεργασίας, έκθεση όσον αφορά την πορεία ανάπτυξης και υλοποίησης του μέτρου στα Super Markets ανά δημοτικό διαμέρισμα.

β)Ο

Δήμος

Αθηναίων

Δικαιούται:

1. Να ζητεί τη συνεργασία των ιδιοκτητών των Super Markets του Δήμου Αθηναίων για την προώθηση και επιτυχή υιοθέτηση του μέτρου αντικατάστασης της πλαστικής σακούλας με στόχο την προστασία του περιβάλλοντος.

Υποχρεούται:

1. Να υποδείξει στους ιδιοκτήτες των super markets, για κάθε Δημοτικό Διαμέρισμα, τον υπεύθυνο εκ μέρους του Δήμου για συνεργασία και προώθηση του μέτρου.

2. Να συνεργάζεται με τους ιδιοκτήτες των super markets για την εκπαίδευση του προσωπικού και των πολιτών-καταναλωτών όσον αφορά

στην αντικατάσταση της πλαστικής σακούλας και την αποδοχή συσκευασιών φιλικότερων προς το περιβάλλον.

3. Να ενημερώσει και να ευαισθητοποιήσει τον πληθυσμό για την υιοθέτηση της εν λόγω δράσης μέσω του ραδιοσταθμού 9,84 και άλλων μέσων.

4. Να εκδώσει ενημερωτικό υλικό και να το διανείμει σε όλα τα διαμερίσματα του Δήμου και να προβάλλει με κάθε πρόσφορο μέσο την πρωτοβουλία αυτή.

5. Να παραχωρήσει χώρο και οπτικοακουστικά μέσα για τις εκπαιδευτικές διαδικασίες.

6. Να υποβάλλει ανά εξάμηνο στην Επιτροπή Αξιολόγησης και Παρακολούθησης που προβλέπεται στο άρθρο 6 του παρόντος Μνημονίου Συνεργασίας, έκθεση όσον αφορά την πορεία ανάπτυξης και υλοποίησης του μέτρου στα Super Markets ανά δημοτικό διαμέρισμα.

Τα μέρη δεσμεύονται τέλος για :

1. Ανάλυση πρωτοβουλιών εκ μέρους και των δύο συμβαλλομένων μερών για την αναβάθμιση και καλλίτερη δυνατή υιοθέτηση του μέτρου από τους πολίτες-καταναλωτές.

2. Εκπαίδευση προσωπικού super markets στην υιοθέτηση συμπεριφορών συσκευασίας φιλικής στο περιβάλλον.

3. Έκδοση ενημερωτικού υλικού και διανομή του και στα επτά διαμερίσματα του Δήμου Αθηναίων¹².

Το 2009, στη Σάμο, ο Αντινομάρχης Τεχνικών Υποδομών και Περιβάλλοντος προτείνει την κατάργηση των πλαστικών σακουλών στο νομό του. Θεωρεί ότι η πιο απλή και εύκολη λύση είναι οι χάρτινες

12 http://www.oikologio.gr/component/option,com_smf/Itemid,27/topic,1133.0/.

σακούλες, των οποίων το κόστος να μην ενσωματωθεί στο γενικό κοστολόγιο των προϊόντων του καταστήματος και να πωλούνται χωριστά οι πλαστικές σακούλες στο ταμείο, γεγονός που θα συμβάλει τελικά στον περιορισμό της χρήσης γενικά σακούλας. Λέει ότι φτάσαμε σήμερα να ψωνίζουμε 10 είδη στο σούπερ μάρκετ και να γεμίζουμε 4 σακούλες! Συνεχίζει ως εξής:

«Υπάρχουν όμως ακόμη φθηνότερες και οικολογικές λύσεις αρκεί να αλλάξουμε κάποιες συνήθειες και “αυτονόητες” ευκολίες που μας έχει φορέσει ο καταναλωτισμός. Παράδειγμα το παλιό καλό δίχτυ, που χρησιμοποιούσαν οι μανάδες και οι πατεράδες μας στα καθημερινά τους ψώνια! Έφευγαν από το σπίτι με το δίχτυ διπλωμένο στην τσέπη για τα λίγα καθημερινά ψώνια ή τα δίχτυα και μεγάλες πάνινες τσάντες για τις περισσότερες σαββατιάτικες ή γιορτινές αγορές. Με την επιστροφή στο σπίτι διπλώνονταν, έμπαιναν στη θέση τους και περίμεναν τα...επόμενα ψώνια !

Μια ενδιαφέρουσα πρόταση είναι οι βιοδιασπώμενες σακούλες από μη γενετικά τροποποιημένο καλαμπόκι, οι οποίες έχουν λάβει το Ευρωπαϊκό βραβείο της καλύτερης εφεύρεσης (May 2007 : Novamont :Best Inventor Award of the Year 2007).Έχουν περάσει αυστηρότατους ευρωπαϊκούς ελέγχους (EN 14342), πληρούν τα τεχνικά και μηχανικά κριτήρια των αντίστοιχων πλαστικών σακουλών. Η αποθήκευση λαχανικών σε αυτές τις σακούλες τα διατηρεί φρέσκα για περισσότερες ημέρες, από ότι μια συμβατική πλαστική σακούλα, αφού το υλικό mater-bi επιτρέπει τον αερισμό των περιεχομένων, αποκλείοντας τη δίοδο σε βακτήρια και μικρόβια. Για τον ίδιο λόγο, οργανικά απορρίμματα αλλοιώνονται με πιο αργούς ρυθμούς, και προκαλούν λιγότερη δυσοσμία μέσα σε σακούλες

από mater-bi. Ιδανικές για κομποστοποίηση βιολογικών τροφίμων υπολειμμάτων. Είναι πιστοποιημένα κατάλληλα για ζωοτροφή, άδειες ή γεμάτες με οργανικά υπολείμματα! Μέσα σε 90 μέρες από την τοποθέτηση τους στη χωματερή ή στον κήπο μας μετατρέπονται σε θρεπτικό λίπασμα επιτρέποντας και στα περιεχόμενα τους να αποδομηθούν, δεν είναι φωτοδιασπώμενες, διατίθενται σε πολλά μεγέθη και κατασκευάζονται από εταιρίες με πιστοποιημένα οικολογικό κοινωνικό προφίλ καθ' όλη τη διαδικασία παραγωγής. Πρόσφατα κυκλοφόρησαν και στην Ελληνική αγορά βιοδιασπώμενες σακούλες από πατάτα κατασκευασμένες με τις ίδιες προδιαγραφές με αυτές από καλαμπόκι».

Έτσι, ο αντινομάρχης καταλήγει στην πρόταση η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Σάμου να τεθεί επικεφαλής μιας καμπάνιας, σε όλο το νομό, σε συνεργασία με τους Δήμους, το Επιμελητήριο, τους εμπορικούς συλλόγους, τα σχολεία, ώστε να ευαισθητοποιηθούν οι πολίτες για τα προβλήματα που δημιουργεί στο περιβάλλον η χρήση της πλαστικής σακούλας και να ληφθούν μέτρα για την αντικατάσταση των πλαστικών σακουλών στα σημεία πώλησης με βιοδιασπώμενες ή άλλο ανακυκλώσιμο και οικολογικό υλικό, ώστε να καταργηθεί στα νησιά μας η χρήση της πλαστικής σακούλας¹³.

Στη Μύκονο, έχει κατατεθεί τη φετινή χρονιά (2011) σχετική πρόταση στο Δημοτικό Συμβούλιο εκ μέρους της μη κυβερνητικής οργάνωσης *Θέληση Μυκόνου*. Σύμφωνα με την πρόταση αυτή, ζητούνται τα εξής :

1. Να υπάρξει η λέξη απαγόρευση, στο τελικό κείμενο του Δ.Σ..
2. Να γίνει άμεσα κίνηση για εύρεση βιοδιασπώμενης σακούλας για οικιακή χρήση.

13 Ζάχαρης Ν., σελ. 3-4.

3. Να τροποποιηθεί ο κανονισμός καθαριότητας, προσθέτοντας μία παράγραφο όπου θα ορίζεται πρόστιμο για τις επιχειρήσεις που διαθέτουν πλαστικές σακούλες.
4. Να οριστεί τιμή 50 λεπτά του Ευρώ για την διάθεση κάθε πλαστικής σακούλας που θα διατίθεται από τις επιχειρήσεις, χρήματα τα οποία θα είναι Δημοτικά Τέλη.
5. Να γίνει προσπάθεια από τον Δήμο να διανεμηθεί πάνινη σακούλα πολλαπλών χρήσεων, καλαθάκια ή πλαστική σακούλα πολλαπλών χρήσεων, όπως τα δείγματα.
6. Στον επόμενο κύκλο μαθημάτων της ΚΔΕΠΑΜ να συμπεριληφθεί η καλαθοπλεκτική.

Προτείνεται το εξής χρονοδιάγραμμα:

27/2: Απόφαση Δημοτικού Συμβουλίου.

1/3 – 15/3: Έρευνα αγοράς για σακούλα πολλαπλών χρήσεων και για χάρτινες σακούλες.

15/3: Παραγγελία 5000 τέτοιων σακουλών για τον Δήμο.

10/4 – 15/4: Διανομή δωρεάν της σακούλας αυτής στους Μυκονιάτες (πόρτα πόρτα, αντί Πασχαλινής κάρτας και μέσω των σχολείων).

10/4: Διάθεση σε τιμή κόστους της σακούλας αυτής, σε όλους τους ενδιαφερόμενους επιχειρηματίες.

1/5: Εφαρμογή απαγόρευσης ή άλλων περιοριστικών μέτρων.¹⁴

Από την 1η Ιανουαρίου του 2008 έχει επίσης ξεκινήσει στον Δήμο Παξών μια σημαντική προσπάθεια -κατόπιν δημοτικής απόφασης- για την αποφυγή χρησιμοποίησης της συμβατικής πλαστικής σακούλας. Μέσα από τον τοπικό Τύπο της Κέρκυρας και την εφημερίδα του Δήμου ενημερώθηκαν οι κάτοικοι και κυρίως οι καταστηματάρχες, οι οποίοι καλούνται να αντικαταστήσουν σταδιακά τις συμβατικές με χάρτινες ή οποιουδήποτε άλλου τύπου ανακυκλώσιμες σακούλες ¹⁵.

Γ. ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Τα προηγούμενα χρόνια, η επιλογή των καταναλωτών ήταν μεταξύ πλαστικής και χάρτινης σακούλας. Πλέον οι εναλλακτικές λύσεις έχουν αυξηθεί, με κάποιες από αυτές να προσλαμβάνουν κατά καιρούς χαρακτήρα... μόδας, μιας μόδας που ωφελεί το περιβάλλον.

Η επαναχρησιμοποιούμενη τσάντα που πρώτη προβλήθηκε ως πιο οικολογική εναλλακτική ήταν η υφασμάτινη, από συμβατικό και οργανικό βαμβάκι ή ακόμη και από κάνναβη. Η καλλιέργεια του βαμβακιού απαιτεί μεγάλες ποσότητες νερού, όμως μακροπρόθεσμα, αυτές οι τσάντες επιβαρύνουν λιγότερο το περιβάλλον καθώς μπορούν να αντέξουν σε βαριά χρήση για πολλά χρόνια.

Οι περισσότερες αλυσίδες σούπερ μάρκετ στην Ελλάδα διαθέτουν επίσης προς αγορά μεγάλες πλαστικές τσάντες που κοστίζουν ελάχιστα, δεν σκίζονται και μπορούν να χρησιμοποιηθούν εκατοντάδες φορές.

14 Πρόταση για απαγόρευση πλαστικής σακούλας στο Δ.Σ.Μυκόνου, http://mykonosngo.blogspot.com/2011/02/blog-post_25.html

15 Ντούνη Μ., *Τις κάνει...αόρατες*.

Μάλιστα κάποιες αλυσίδες τις αντικαθιστούν δωρεάν εάν καταστραφούν.

Ποια είναι η πιο «πράσινη» λύση; Οι υφασμάτινες τσάντες απαιτούν σίγουρα τη χρήση περισσότερων φυσικών πόρων για να φτιαχτούν, όμως αυτό το μειονέκτημά τους «παραγράφεται» μπροστά στις επιπτώσεις που έχει για το περιβάλλον η κατασκευή δισεκατομμυρίων πλαστικών τσαντών κάθε χρόνο. Πλαστική ή υφασμάτινη, το σημαντικό είναι η τσάντα που θα επιλέξετε να μπορεί να χρησιμοποιηθεί ξανά και ξανά ¹⁶.

Στην Ελλάδα 300.000.000 ευρώ υπολογίζεται ότι κοστίζουν οι πλαστικές σακούλες που χρησιμοποιούμε για περίπου 15 λεπτά, δηλαδή όσο χρόνο χρειαζόμαστε για να μεταφέρουμε τα ψώνια μας από το σούπερ μάρκετ ή τα άλλα εμπορικά μαγαζιά στο σπίτι. Μετά τα 300.000.000 ευρώ καταλήγουν στα σκουπίδια μας. Σύμφωνα με τον Σύνδεσμο Επιχειρήσεων Σούπερ Μάρκετ Ελλάδας (ΣΕΣΜΕ) το κόστος των προϊόντων θα μειώνονταν κατά 0,3% του τζίρου αν καταργούνταν η δωρεάν διανομή πλαστικής σακούλας ¹⁷.

3.ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΛΑΣΤΙΚΕΣ ΣΑΚΟΥΛΕΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

A. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΚΡΑΤΩΝ

Η Ιταλία έγινε η πρώτη χώρα στην Ευρώπη που απαγόρευσε τις μη

¹⁶ Πρόταση για απαγόρευση πλαστικής σακούλας στο Δ.Σ.Μυκόνου, http://mykonosngo.blogspot.com/2011/02/blog-post_25.html

¹⁷ <http://www.ecorec.gr/econew/index.php?>

βιοαποικοδομήσιμες πλαστικές σακούλες από την 1η Ιανουαρίου του 2011.

Οι Ιταλοί πολίτες χρησιμοποιούν περίπου το 20-25% του συνόλου των πλαστικών σακουλών που διακινούνται στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Αυτή η δυσανάλογη αγάπη για την «busta» (πλαστική σακούλα) είναι το κίνητρο πίσω από το νέο νόμο. Η χώρα πιστεύεται ότι είναι η πρώτη στα όρια της Ευρωπαϊκής Ένωσης που απαγόρευσε την χρήση πλαστικών σακουλών από πολυαιθυλένιο σε μια κίνηση που η ιταλική περιβαλλοντική οργάνωση Legambiente εκτιμά ότι θα εξοικονομήσει 180.000 τόνους εκπομπών CO₂. Οι Ιταλοί χρησιμοποιούν περίπου 20 δισ. σακούλες το χρόνο, σύμφωνα με τον ίδιο οικολογικό λόμπι. Πλέον οι λιανοπωλητές δεν μπορούν να παρέχουν σακούλες από πολυαιθυλένιο στους αγοραστές, αν και μπορούν να τους τροφοδοτούν με σακούλες από υλικά όπως τα βιοαποικοδομήσιμα πλαστικά, το ύφασμα και το χαρτί. Άλλες ευρωπαϊκές χώρες, όπως η Ιρλανδία προσπάθησαν με εθελοντικό τρόπο να περιορίσουν την χρήση πλαστικής σακούλας. Η χρηματική εισφορά στην χρήση πλαστικής σακούλας στην Ιρλανδία θεσπίστηκε το 2002 και είχε ως αποτέλεσμα να μειωθεί η χρήση κατά 90% μέσα σε μια εβδομάδα.

Στην Ιταλία η νομοθεσία αυτή προωθήθηκε από την Υπουργό Περιβάλλοντος Στεφανία Πρεστιτζιάκομο σε ένα πρόσφατο διάταγμα. Όπως ανέφερε χαρακτηριστικά η κυβέρνηση άρχισε μια εκστρατεία ευαισθητοποίησης για την προώθηση της χρήσης των σακουλών από φυσικά και ανακυκλώσιμα υλικά «που δεν πρέπει απλώς να είναι πρακτικά και καλά για το περιβάλλον αλλά και της μόδας». Ενώ οι πράσινοι διαδηλωτές σε όλη την χώρα είναι ευχαριστημένοι με την απαγόρευση, οι λιανοπωλητές αναφέρουν ότι η ιδέα της αντικατάστασης

των πλαστικών σακουλών με χάρτινες δεν θα λειτουργήσει δεδομένου ότι δεν θα αντέξουν σε κακές καιρικές συνθήκες όπως για παράδειγμα σε βροχή, ενώ δεν έχουν αρκετή αντοχή για να αντέξουν πάνω σε ένα σκούτερ. Από την άλλη πλευρά, οι επικριτές της πλαστικής σακούλας από πολυαιθυλένιο υποστηρίζουν ότι χρησιμοποιείται πολύ πετρέλαιο στην παραγωγή, ότι ο χρόνος αποδόμησης είναι μμεγάλος και ότι φράζουν τις αποχετεύσεις. Μένει να αποδειχθεί πως θα εκτελεστεί αυτή η νέα περιβαλλοντική ντιρεκτίβα στην Ιταλία. Προσώρας δεν έχουν θεσπιστεί εθνικά πρόστιμα και καλούνται οι τοπικές κοινότητες να τα επιβάλουν. Για παράδειγμα, ο δήμος του Τορίνο έχει δηλώσει ότι οι τοπικές επιχειρήσεις θα χρεώνονται με πρόστιμο από 25 ως 250 ευρώ για τις παραβιάσεις. Οι πλαστικές σακούλες θα είναι ακόμα διαθέσιμες στα καταστήματα χωρίς χρέωση μέχρι να εξαντληθούν, αλλά οι πελάτες θα πρέπει επίσης να ενθαρρύνονται να χρησιμοποιούν τις πάνινες ή τις βιοδιασπώμενες σακούλες.

Αρκετά στελέχη της κυβέρνησης στην Ιταλία υποστηρίζουν ότι η απαγόρευση θα έχει μόνο θετικές συνέπειες, δεδομένου ότι θα αντικατασταθούν οι πλαστικές σακούλες με επαναχρησιμοποιούμενες που θα εξασφαλίσουν λιγότερες εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα καθώς και ότι θα μειωθεί η απόρριψη πλαστικών σακουλών στα χωράφια και τα ποτάμια, γεγονός που αποδεικνύεται επιζήμιο για το περιβάλλον. Ο Βιτόριο Κογκλιάτι Ντέτσα της περιβαλλοντικής ομάδας «Legambiente», δήλωσε ότι η χρήση των βιοαποδομήσιμων σακουλών, του χαρτιού ή των παραδοσιακών διχτυών θα έχει τεράστιο όφελος για τη χώρα και τις μελλοντικές γενιές.

Παρότι οι περιβαλλοντολόγοι λένε ότι αυτό το βήμα θα έπρεπε να έχει

γίνει εδώ και χρόνια, εντούτοις χαιρέτισαν την απόφαση αυτή, που θεσπίστηκε από την Υπουργό Περιβάλλοντος Στεφανία Πρεστιτζιάκομο. «Μικρές αλλαγές στον τρόπο ζωής μας, που δεν μας κοστίζουν τίποτα, μπορούν να σώσουν τον πλανήτη». Τα πράγματα έχουν αλλάξει από το 2006 όταν λομπίστες της βιομηχανίας των πλαστικών είχαν το επιχείρημα ότι η απαγόρευση θα βλάψει τους τοπικούς κατασκευαστές. Η απαγόρευση πλέον προβάλλεται από την τηλεόραση, όπου εξηγούνται τα οφέλη της μετάβασης από το πλαστικό στην νέα κατάσταση δείχνοντας βιώσιμες εναλλακτικές λύσεις, που μπορούν να χρησιμοποιήσουν οι πολίτες¹⁸.

Η απόφαση της ιταλικής κυβέρνησης να εφαρμόσει, επιτέλους, τη νομοθεσία που ψήφισε η ιταλική Βουλή από το 2006, η οποία απαγόρευε την προμήθεια των πλαστικών σακουλιών στις αγορές, έχει αναθερμάνει το παγκόσμιο ενδιαφέρον για το θέμα των πλαστικών σακουλιών. Το Ευρωπαϊκό Περιβαλλοντικό Κίνημα αντιμετωπίζει αυτή την εξέλιξη ως ευκαιρία για επαναφορά του θέματος των πλαστικών σακουλιών ενώπιον της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κυβερνήσεων των κρατών-μελών.

Ήδη την αρχή είχε κάνει από το 2002 η Ιρλανδία, όταν έθεσε ειδικό φόρο επί των πλαστικών σακουλιών (15 σεντ), γεγονός που οδήγησε στην κάθετη πτώση της χρήσης της πλαστικής σακούλας.

Στην Κύπρο ανάλογη προσπάθεια έγινε το 2003 από το Κίνημα Οικολόγων Περιβαλλοντιστών. Δυστυχώς, η νομοθεσία που προώθησε ο βουλευτής του Κινήματος Οικολόγων Περιβαλλοντιστών Γιώργος Περδίκης δεν ψηφίστηκε από τα υπόλοιπα κόμματα. Από τότε με συνεχείς προσπάθειες ο κ. Περδίκης προσπαθεί να προωθήσει μια νομοθεσία

18 Απαγορεύθηκαν οι πλαστικές σακούλες στην Ιταλία, σελ.8-10.

περιορισμού της χρήσης της πλαστικής σακούλας, χωρίς όμως αποτέλεσμα. Άλλωστε, οι βιομηχανίες και οι εισαγωγείς πλαστικών σακουλών έχουν ισχυρές πλάτες και πολιτική υποστήριξη.

Πολλές χώρες έχουν λάβει ουσιαστικά μέτρα περιορισμού της χρήσης των πλαστικών σακουλιών (όπως π.χ. η Ιρλανδία, η Σουηδία, η Δανία κ.ά.). Άλλες (όπως η Κύπρος) αποφάσισαν να αφήσουν την αγορά να «αυτορυθμιστεί». Είναι γεγονός ότι έγιναν κάποιες προσπάθειες και στην Κύπρο για εισαγωγή βιοδιασπώμενων ή οικολογικών σακουλιών (π.χ. από ρούχο ή άλλα επαναχρησιμοποιούμενα υλικά), αλλά δυστυχώς δεν είχαν σημαντικά αποτελέσματα¹⁹.

Στο Λονδίνο έχει ήδη ανακοινωθεί η χρέωση της πλαστικής σακούλας από την 1η Ιανουαρίου 2009 ενώ εξετάζεται από 33 δήμους της Αγγλικής πρωτεύουσας, η πλήρης απαγόρευση της.

Στο Παρίσι η ολοκληρωτική απαγόρευση πλαστικών σακουλών ισχύει από την αρχή του χρόνου φέτος στο Παρίσι και θα ισχύσει σταδιακά σε όλη τη χώρα έως και το 2010.

Η Δανία φορολογεί τη χρήση της πλαστικής σακούλας. Το κράτος θέλει να προωθήσει τις σακούλες πολλαπλών χρήσεων. Ο φόρος αποδίδεται στο κράτος από τους εμπόρους και όχι από τους καταναλωτές.

Στο Βέλγιο η πλαστική σακούλα δεν διανέμεται δωρεάν, αλλά πωλείται από τα εμπορικά καταστήματα. Υπάρχει εθελοντική συμφωνία του κλάδου της λιανικής πώλησης να μην χορηγούνται ή να χρεώνονται οι πλαστικές σακούλες μιας χρήσης με αποτέλεσμα οι καταναλωτές να εφοδιάζονται με σακούλες, όχι απαραίτητα πλαστικές, πολλαπλών χρήσεων²⁰.

19 Κυριάκου Κ., άρθρο στην εφ. Η Σημερινή.

20 Δαμανάκη Μ., Εισαγωγική Ομιλία της Επιτρόπου Θαλασσίων Υποθέσεων και Αλιείας στην εκδήλωση - συζήτηση στρογγυλής τραπέζης για τη ρύπανση της Μεσογείου από πλαστικό.

Στη Γερμανία χρεώνεται τη χρήση πλαστικής σακούλας στο σούπερ-μάρκετ.

Στην Ιρλανδία καταναλώνονταν 1,2 δις πλαστικές σακούλες κάθε χρόνο πριν εφαρμοστεί ο φόρος με την ονομασία Plas Tax .Ο φόρος των 15 περίπου ευρώ για κάθε σακούλα επιβάλλεται από τον Μάρτιο του 2002 και η κατανάλωση έχει μειωθεί κατά 90% .

Στη Σκωτία η πλαστική σακούλα φορολογείται 10 πέννες.

Στην Ελβετία τα σούπερ-μάρκετ χρεώνουν 12-15 λεπτά του ευρώ τη χάρτινη σακούλα, ενώ δεν διατίθεται πλαστική²¹.

Επίσης, σε πολλές χώρες εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης η χρήση της σακούλας περιορίζεται διά νόμου ή απαγορεύεται: Σε διάφορες Πολιτείες των ΗΠΑ, στην Ινδία, στη Νότιο Αφρική, στη Νέα Ζηλανδία, στο Μπαγκλαντές νομοθετικά ή εθελοντικά σχήματα έχουν τεθεί σε εφαρμογή ή βρίσκονται σε στάδιο διαβούλευσης²².

B. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Στο ασαφές και πολύπλοκο πλαίσιο της παγκόσμιας περιβαλλοντικής διακυβέρνησης, η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί αναμφισβήτητα μια δύναμη προόδου στην κατεύθυνση της Βιώσιμης Ανάπτυξης. Παρά τις σημαντικές καθυστερήσεις και υπαναχωρήσεις που καταγράφηκαν στη διάρκεια της δεκαετίας που μεσολάβησε από τη Διάσκεψη του Ρίο, οι αρχές της Βιώσιμης Ανάπτυξης έχουν αποτυπωθεί σε όλα τα επίσημα κείμενα της ΕΕ, ενώ τελευταία αναπτύσσεται ένα συνεκτικό πλέγμα

21 http://mykonosngo.blogspot.com/2011/02/blog-post_25.html

22 Δαμανάκη Μ., Εισαγωγική Ομιλία της Επιτρόπου Θαλασσίων Υποθέσεων και Αλιείας στην εκδήλωση - συζήτηση στρογγυλής τραπέζης για τη ρύπανση της Μεσογείου από πλαστικό.

δράσεων και πολιτικών που επιχειρούν να δώσουν ουσιαστική υπόσταση στο όραμα της βιωσιμότητας.

Το 1997, η συνθήκη του Άμστερνταμ ανέδειξε τη Βιώσιμη Ανάπτυξη ως κεντρικό στοιχείο της Ευρωπαϊκής πολιτικής, ενώ οι επόμενες Συναντήσεις Κορυφής προχώρησαν στη σταδιακή ανάπτυξη και εξειδίκευση των τριών διαστάσεων που συνθέτουν την έννοια της βιωσιμότητας. Οι σημαντικότεροι σταθμοί αυτής της πορείας, όπως αντανακλώνται στις αποφάσεις των Σ.Κ. είναι:

Στο Κάρντιφ, το 1998, αναγνωρίστηκε ως προϋπόθεση της Ανάπτυξης η ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης στις τομεακές πολιτικές. Στη Λισσαβόνα, το 1999, διατυπώθηκε ο στόχος ανάδειξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως της πιο δυναμικής, ανταγωνιστικής και βιώσιμης οικονομίας που θα στηρίζεται και θα αξιοποιεί την ανθρώπινη γνώση.

Στη Νίκαια, το 2000, υιοθετήθηκε η Κοινωνική Πολιτική Ατζέντα που προσδιόριζε μέτρα για τη δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας και για τον περιορισμό φαινομένων κοινωνικού αποκλεισμού. Στο Γκέτεμποργκ, τον Ιούνιο του 2001, οι κατευθύνσεις της Λισσαβόνας ολοκληρώνονται και διατυπώνεται πλέον η Ευρωπαϊκή Στρατηγική για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη με την σαφή προσθήκη και εξειδίκευση της περιβαλλοντικής διάστασης, ενώ επιβεβαιώνεται η ανάγκη συστηματικής παρακολούθησης της προόδου των χωρών-μελών για την επίτευξη των στόχων της. Τέλος, στο Λάακεν, το Δεκέμβριο του 2001, επιβεβαιώθηκε η ανάγκη μετάβασης από το στάδιο του σχεδιασμού στο στάδιο της εφαρμογής της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής, ενώ κλήθηκαν οι χώρες μέλη να διατυπώσουν τη δική τους Εθνική Στρατηγική Βιώσιμης Ανάπτυξης μέσα από μια διαδικασία ευρείας ανταλλαγής απόψεων και

επίτευξης πολιτικών συναινέσεων. Παράλληλα, τονίστηκε η χρησιμότητα ολοκλήρωσης αυτών των Εθνικών Στρατηγικών πριν από την Παγκόσμια Συνδιάσκεψη Κορυφής του Γιοχάνεσμπουργκ..

Κορυφαία στιγμή στην παραπάνω αλυσίδα αποφάσεων του ανώτατου θεσμικού οργάνου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, υπήρξε ασφαλώς η σύνοδος του Γκέτεμποργκ, στην οποία υιοθετήθηκε η Ευρωπαϊκή Στρατηγική για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη ενώ παράλληλα υπογραμμίσθηκε η παγκόσμια διάσταση αυτής της στρατηγικής και η αναγκαιότητα ουσιαστικής συμβολής της Ένωσης στη Διάσκεψη του Γιοχάνεσμπουργκ.

Στο εσωτερικό επίπεδο, η Ευρωπαϊκή Στρατηγική για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη καθόρισε –σε πρώτη φάση- τέσσερις τομείς προτεραιότητας για τους οποίους προσδιόρισε συγκεκριμένους στόχους και μέτρα επίτευξης τους:

1. Την ενδυνάμωση των προσπαθειών για την αντιμετώπιση της κλιματικής μεταβολής.
2. Την αναδιάρθρωση του συστήματος μεταφορών στην κατεύθυνση της βιωσιμότητας.
3. Την προστασία της δημόσιας υγείας από τους κινδύνους που εγκυμονεί η υποβάθμιση του περιβάλλοντος, καθώς και οι πρακτικές που εφαρμόζονται σήμερα σε όλο το κύκλωμα της διατροφικής αλυσίδας.
4. Τη βελτίωση της οικο-αποδοτικότητας στη διαχείριση των φυσικών πόρων.

Παράλληλα, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επιβεβαιώνει τη θέλησή του για την ταχύρυθμη ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης στις τομεακές πολιτικές της Ένωσης, ενώ υπογραμμίζει την ανάγκη

«διόρθωσης» των τιμών της αγοράς, έτσι ώστε αυτές να αντικατοπτρίζουν το πραγματικό κόστος που δημιουργεί η παραγωγική διαδικασία στην κοινωνία. Στην κατεύθυνση αυτή, αναδεικνύει τη χρησιμότητα των οικονομικών εργαλείων στην άσκηση περιβαλλοντικής πολιτικής, αλλά και την ανάγκη για ενδυνάμωση της πληροφόρησης των πολιτών ως προς τις παραμέτρους κόστους και οφέλους των επιλογών τους.

Σε εφαρμογή των αποφάσεων του Γκέτεμποργκ και του Λάακεν, η εαρινή Σύνοδος Κορυφής της Βαρκελώνης προχώρησε ήδη στην πρώτη επισκόπηση των επιδόσεων των χωρών-μελών σε σχέση με τις τρεις διαστάσεις της Βιώσιμης Ανάπτυξης, ενώ καθιερώνεται η διαδικασία ελέγχου της προόδου εφαρμογής της Στρατηγικής της σε κάθε εαρινή Σύνοδο Κορυφής.

Οι εξελίξεις αυτές δείχνουν ότι ο στόχος της Βιώσιμης Ανάπτυξης αποτελεί πλέον αναπόσπαστο στοιχείο της Ευρωπαϊκής στρατηγικής για τον 21ο αιώνα. Παρά τις όποιες αντιδράσεις και αναμενόμενες καθυστερήσεις έχει πλέον διαμορφωθεί ένα πλαίσιο που προωθεί και επιβάλλει μια εκ βάθρων αναθεώρηση των προτεραιοτήτων της πολιτικής των κυβερνήσεων των χωρών μελών, αλλά και μια ουσιαστική αλλαγή στις κυρίαρχες συμπεριφορές παραγωγών και καταναλωτών²³.

Το θέμα της απαγόρευσης της πλαστικής σακούλας τέθηκε εντός του 2011 στο Συμβούλιο Υπουργών Περιβάλλοντος με πρωτοβουλία της Αυστριακής αντιπροσωπείας και με αφορμή την ιταλική απαγόρευση. Η συζήτηση που ακολούθησε κατέδειξε ότι η πλειοψηφία των κρατών μελών επιθυμούν τη μία ή την άλλη μορφή απαγόρευσης ή περιορισμού της πλαστικής σακούλας, και η Επιτροπή θα πρέπει τώρα να ασχοληθεί

23 Εθνική Στρατηγική προς τη Βιώσιμη Ανάπτυξη (2002), σελ.5-7.

λεπτομερώς με την εξέταση του προβλήματος και τη διερεύνηση των πιθανών λύσεων²⁴.

Γ. ΣΧΕΤΙΚΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΝΤΟΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση εισήγαγε για πρώτη φορά μέτρα για τη διαχείριση των αποβλήτων που προέρχονται από τις συσκευασίες στις αρχές της δεκαετίας του 1980. Η Οδηγία 85/339/EEC κάλυπτε τις συσκευασίες των κουτιών αναψυκτικών που αφορούσαν μόνο την κατανάλωση από τον άνθρωπο, αλλά ήταν πολύ αόριστο για να επιτύχει την επιτυχή εναρμόνιση των εθνικών πολιτικών των κρατών – μελών της Ένωσης. Έτσι, οι εθνικές νομοθεσίες σχετικά με το ζήτημα εμφανίστηκαν κάθε φορά παραλλαγμένες.

Μόνο λίγα κράτη – μέλη της Ε.Ε. εισήγαγαν μέτρα για τη διαχείριση των συσκευασιών και των αποβλήτων των συσκευασιών με την πρόθεση να μειώσουν τις περιβαλλοντικές τους συνέπειες. Εμφανίστηκαν όμως σοβαρά προβλήματα στις εσωτερικές αγορές της Ευρώπης όταν εμφανίστηκαν σε αυτές φθηνά υλικά συσκευασιών από τρίτες χώρες. Έτσι, οι δραστηριότητες συλλογής και ανακύκλωσης, που βασίζονταν στην απόσβεση του σχετικού κόστους μέσω της πώλησης του δευτερεύοντος ανακυκλωμένου υλικού, απειλήθηκαν με κατάρρευση.

Για τον λόγο αυτό, τα κράτη – μέλη προσέγγισαν την Ευρωπαϊκή Επιτροπή προκειμένου να εισαγάγει αυτή ένα κατανοητό νομοθετικό πλαίσιο αναφορικά με το πρόβλημα των συσκευασιών. Το 1992, η

²⁴ Δαμανάκη Μ., *Εισαγωγική Ομιλία της Επιτρόπου Θαλασσίων Υποθέσεων και Αλιείας στην εκδήλωση - συζήτηση στρογγυλής τραπέζης για τη ρύπανση της Μεσογείου από πλαστικό.*

Επιτροπή πρότεινε μία οδηγία σχετικά με τις συσκευασίες και τα απόβλητα αυτών. Μετά από μακροχρόνια συζήτηση του θέματος στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο των Υπουργών, υιοθετήθηκε η Οδηγία 94/62/EC.

Η Οδηγία αυτή έχει ως στόχο να εναρμονίσει τα εθνικά μέτρα των κρατών προκειμένου να αποτρέψει ή να μειώσει την αρνητική επίδραση των συσκευασιών και των αποβλήτων τους στο περιβάλλον και να διασφαλίσει επίσης την εύρυθμη λειτουργία των εσωτερικών αγορών. Περιλαμβάνει μέτρα για την αποτροπή της δημιουργίας αποβλήτων των συσκευασιών, για την επαναχρησιμοποίηση των συσκευασιών και για τη συλλογή και την ανακύκλωση των αποβλήτων τους²⁵.

Συγκεκριμένα, τονίζεται ότι θα πρέπει να εναρμονιστούν τα διάφορα εθνικά μέτρα για τη διαχείριση των συσκευασιών και των απορριμμάτων συσκευασίας προκειμένου, αφενός, να αποτραπούν ή να μειωθούν οι σχετικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, επιτυγχάνοντας, κατ' αυτόν τον τρόπο, υψηλό επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος, και, αφετέρου, να διασφαλιστεί η λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και να αποφευχθούν εμπόδια στο εμπόριο καθώς και στρεβλώσεις και περιορισμοί του ανταγωνισμού εντός της Κοινότητας. Επίσης ότι ο καλύτερος τρόπος αποφυγής της δημιουργίας αποβλήτων συσκευασιών είναι η μείωση του συνολικού όγκου συσκευασιών και ότι είναι σημαντικό, για τους στόχους της παρούσας οδηγίας, να τηρείται, ως γενική αρχή, το ότι τα μέτρα που λαμβάνονται σε ένα κράτος μέλος για την προστασία του περιβάλλοντος δεν θα πρέπει να επηρεάζουν αρνητικά τις δυνατότητες άλλων κρατών

25 *European Commission – Environment – Waste – Packaging and Packaging Waste.*

http://ec.europa.eu/environment/waste/packaging/index_en.htm

μελών να επιτύχουν τους στόχους της παρούσας οδηγίας. Επιπλέον ότι ο περιορισμός του όγκου των απορριμμάτων αποτελεί προϋπόθεση για μια σταθερή και διαρκή ανάπτυξη, η οποία μνημονεύεται ρητά στη συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και ότι η παρούσα οδηγία θα πρέπει να καλύπτει όλα τα είδη συσκευασιών που διατίθενται στην αγορά και όλα τα απορρίμματα συσκευασίας.

Αναφέρεται επίσης ότι, ως εκ τούτου, η οδηγία 85/339/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 27ης Ιουνίου 1995 για τις συσκευασίες υγρών τροφίμων θα πρέπει να καταργηθεί και ότι η συσκευασία έχει ζωτική κοινωνική και οικονομική αποστολή και, συνεπώς, τα μέτρα που προβλέπονται από την παρούσα οδηγία θα πρέπει να εφαρμόζονται υπό την επιφύλαξη άλλων σχετικών νομοθετικών απαιτήσεων που αφορούν την ποιότητα και τη μεταφορά συσκευασιών ή συσκευασμένων αγαθών. Ακόμα ότι, σύμφωνα με την κοινοτική στρατηγική για τη διαχείριση των απορριμμάτων, η οποία περιλαμβάνεται στο ψήφισμα του Συμβουλίου της 7ης Μαΐου 1990 σχετικά με την πολιτική διαχείρισης των αποβλήτων (5) και στην οδηγία 75/442/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 15ης Ιουλίου 1977 περί των στερεών αποβλήτων, η διαχείριση των συσκευασιών και των απορριμμάτων συσκευασίας θα πρέπει να περιλαμβάνει, ως πρώτη προτεραιότητα, την πρόληψη της δημιουργίας απορριμμάτων συσκευασίας και, ως περαιτέρω θεμελιώδεις αρχές, την επαναχρησιμοποίηση των συσκευασιών, την ανακύκλωση και άλλες μορφές ανάκτησης των απορριμμάτων συσκευασίας και, συνεπώς, τη μείωση της τελικής διάθεσης των απορριμμάτων αυτών και ότι, εν αναμονή των επιστημονικών και τεχνολογικών αποτελεσμάτων όσον αφορά τις διαδικασίες ανάκτησης, η επαναχρησιμοποίηση και η ανακύκλωση θα πρέπει να επιλέγονται κατά

προτεραιότητα, λαμβανομένων υπόψη των επιπτώσεών τους στο περιβάλλον. Επίσης ότι, προς τούτο, απαιτείται η δημιουργία συστημάτων στα κράτη μέλη, τα οποία να εξασφαλίζουν την επιστροφή των χρησιμοποιημένων συσκευασιών ή/και αποβλήτων συσκευασιών και ότι οι αναλύσεις του κύκλου ζωής πρέπει να περατωθούν το συντομότερο δυνατόν προκειμένου να δικαιολογήσουν τη θέσπιση μιας σαφούς ιεράρχησης μεταξύ των επαναχρησιμοποιήσιμων, των ανακυκλώσιμων και των ανακτήσιμων συσκευασιών. Επίσης ότι τα κράτη μέλη μπορούν να ενθαρρύνουν συστήματα επαναχρησιμοποίησης συσκευασιών οι οποίες μπορούν να επαναχρησιμοποιηθούν κατά τρόπο αβλαβή για το περιβάλλον, σύμφωνα με τη συνθήκη, προκειμένου να επωφεληθούν από τη συμβολή των συστημάτων αυτών στην προστασία του περιβάλλοντος.

Η Οδηγία αναφέρει ότι, από περιβαλλοντική άποψη, η ανακύκλωση θα πρέπει να αποτελεί σημαντικό τμήμα της ανάκτησης, προκειμένου, ιδίως, να μειωθεί η κατανάλωση ενέργειας και πρωτογενών πρώτων υλών, καθώς και η τελική διάθεση των απορριμμάτων και ότι η ανάκτηση ενέργειας είναι αποτελεσματικό μέσο της ανάκτησης απορριμμάτων συσκευασίας. Επίσης ότι η διαχείριση των συσκευασιών και των απορριμμάτων συσκευασίας απαιτεί τη θέσπιση από τα κράτη μέλη συστημάτων επιστροφής, συλλογής και ανάκτησης και ότι τα συστήματα αυτά πρέπει να είναι ανοικτά για συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων μερών και να έχουν σχεδιαστεί κατά τρόπον ώστε να αποφεύγεται η διάκριση σε βάρος των εισαγομένων προϊόντων καθώς και εμπόδια στο εμπόριο ή στρεβλώσεις του ανταγωνισμού και να διασφαλίζεται η βέλτιστη χρησιμοποίηση των συσκευασιών και των απορριμμάτων συσκευασιών, σύμφωνα με τη συνθήκη. Επιπλέον ότι το θέμα της σήμανσης των

συσκευασιών σε κοινοτική βάση απαιτεί περαιτέρω μελέτη, αλλά θα πρέπει να αποφασιστεί από την Κοινότητα στο εγγύς μέλλον και ότι, προκειμένου να μειωθεί στο ελάχιστο η επίπτωση των συσκευασιών και των απορριμμάτων συσκευασίας στο περιβάλλον και προκειμένου να αποφευχθούν εμπόδια στο εμπόριο και στρέβλωση του ανταγωνισμού, είναι επίσης αναγκαίο να καθοριστούν οι βασικές απαιτήσεις σε σχέση με τη σύνθεση και την επαναχρησιμοποιήσιμη και ανακτήσιμη φύση των συσκευασιών, συμπεριλαμβανομένης της ανακυκλώσιμης. Επίσης ότι χρειάζεται να περιορισθεί στις συσκευασίες η παρουσία βλαβερών μετάλλων και άλλων ουσιών, λαμβανομένων υπόψη των επιπτώσεών τους στο περιβάλλον και ιδίως σε σχέση με την πιθανή τους παρουσία στις εκπομπές ή τις κόνεις όταν οι συσκευασίες αποτεφρώνονται ή στα υπόλοιπα πλύσης κατά τη διάθεση και ότι είναι αναγκαίο, ως πρώτο βήμα, για τη μείωση της τοξικότητας των απορριμμάτων συσκευασιών, να εμποδιστεί η προσθήκη των βαρέων και βλαβερών αυτών μετάλλων στις συσκευασίες ή να ελέγχεται ότι δεν υπάρχει διοχέτευση των στοιχείων αυτών στο περιβάλλον, προβλέποντας τις δέουσες παρεκκλίσεις τις οποίες, σε ιδιαίζουσες περιπτώσεις, πρέπει να καθορίζει η Επιτροπή στα πλαίσια μιας διαδικασίας επιτροπής.

Αναφέρεται επίσης ότι, προκειμένου να επιτευχθεί ένα υψηλό επίπεδο ανακύκλωσης και να αποφευχθούν προβλήματα υγείας και ασφαλείας για τους εργαζομένους στη συλλογή και τον χειρισμό των απορριμμάτων συσκευασιών, είναι θεμελιώδους σημασίας να διαχωρίζονται τα απορρίμματα αυτά στην πηγή και ότι οι απαιτήσεις για την κατασκευή των συσκευασιών δεν θα πρέπει να εφαρμόζονται στις συσκευασίες που χρησιμοποιούνται για ένα συγκεκριμένο προϊόν πριν από την ημερομηνία

θέσπισης της παρούσας οδηγίας. Επιπλέον ότι θα πρέπει να προβλεφθεί μεταβατική περίοδος για την εμπορία συσκευασιών και ότι το χρονοδιάγραμμα εφαρμογής των διατάξεων για τη διάθεση στην αγορά συσκευασιών που ανταποκρίνονται σε όλες τις βασικές απαιτήσεις θα πρέπει να λάβει υπόψη το γεγονός ότι τα ευρωπαϊκά πρότυπα προετοιμάζονται από το αρμόδιο όργανο τυποποίησης. Επίσης ότι η συμπερίληψη του ανακυκλωμένου υλικού στις συσκευασίες δεν θα πρέπει να αντιβαίνει προς τις σχετικές διατάξεις για την υγιεινή, την υγεία και την ασφάλεια του καταναλωτή και ότι χρειάζονται στοιχεία σε κοινοτική κλίμακα σχετικά με τις συσκευασίες και τα απορρίμματα συσκευασίας, προκειμένου να παρακολουθείται η εφαρμογή των στόχων της παρούσας οδηγίας .

Δίνεται από την Οδηγία ιδιαίτερη εξάλλου σημασία στο ότι όλοι όσοι σχετίζονται με την παραγωγή, τη χρήση, την εισαγωγή και τη διανομή συσκευασιών και συσκευασμένων προϊόντων πρέπει να αποκτήσουν μεγαλύτερη επίγνωση του βαθμού στον οποίο οι συσκευασίες γίνονται απορρίμματα, και ότι, σύμφωνα με την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει», να αποδέχονται την ευθύνη για τα απορρίμματα αυτά. Επίσης ότι η εκπόνηση και η εφαρμογή των προβλεπόμενων από την παρούσα οδηγία μέτρων θα πρέπει να προϋποθέτουν και να απαιτούν, όπου χρειάζεται, τη στενή συνεργασία όλων των εταίρων με πνεύμα συμμετοχής στην ευθύνη και ότι οι καταναλωτές διαδραματίζουν κύριο ρόλο κατά τη διαχείριση των συσκευασιών και των απορριμμάτων συσκευασίας και ότι, επομένως, πρέπει να είναι επαρκώς ενημερωμένοι, ούτως ώστε να προσαρμόζουν τη συμπεριφορά και τη στάση τους.

Σύμφωνα με το άρθρο 10 της Οδηγίας, η Επιτροπή προωθεί, όπου

χρειάζεται, την κατάρτιση ευρωπαϊκών προτύπων τα οποία αφορούν:

- κριτήρια και μεθοδολογίες για την ανάλυση του κύκλου ζωής των συσκευασιών,
- μεθόδους για τη μέτρηση και την εξακρίβωση της παρουσίας βαρέων μετάλλων και άλλων επικίνδυνων ουσιών στις συσκευασίες και της ελευθέρωσής τους στο περιβάλλον από συσκευασίες και απορρίμματα συσκευασίας,
- κριτήρια για ένα ελάχιστο όριο ανακυκλωμένων υλικών εμπεριεχομένων στις συσκευασίες, για κατάλληλους τύπους συσκευασιών,
- κριτήρια για μεθόδους ανακύκλωσης,
- κριτήρια για μεθόδους λιπασματοποίησης και για παραγόμενα λιπάσματα,
- κριτήρια για τη σήμανση συσκευασιών.²⁶

Δ. ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Πρέπει να διανυθεί μεγάλη απόσταση ακόμα προκειμένου να φθάσουμε στην πλήρη κατάργηση και αντικατάσταση της πλαστικής σακούλας στην Ευρώπη. Οι πολιτικοί φορείς της Ε.Ε. δραστηριοποιούνται πάντως προς αυτήν την κατεύθυνση. Έτσι, τον Μάιο του 2011, ανοίγει διάλογος με τους ευρωπαίους πολίτες με σκοπό να καταθέσουν αυτοί

26 Οδηγία 94/62/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου.

απόψεις σχετικά με το ζήτημα και στη συνέχεια να πάρει αυτό την οδό της επίλυσής του.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επιθυμεί να πληροφορηθεί ποιος είναι κατά τη γνώμη του κοινού ο καλύτερος τρόπος για να περιοριστεί η χρήση της πλαστικής σακούλας μεταφοράς αντικειμένων. Θα ρωτήσει αν θα ήταν αποτελεσματική η χρέωση και η φορολόγηση ή αν θα ήταν προτιμότερες άλλες επιλογές, όπως η απαγόρευση της πλαστικής σακούλας σε ενωσιακό επίπεδο. Θα ζητηθούν επίσης γνώμες σχετικά με την καλύτερη προβολή των βιοαποδομήσιμων προϊόντων συσκευασίας και με αυστηρότερες απαιτήσεις βιοαποδομησιμότητας για τις συσκευασίες. Η διαδικτυακή διαβούλευση είναι ανοικτή έως τον Αύγουστο του 2011.

Ο αρμόδιος για το περιβάλλον Επίτροπος, Janez Potočnik, δήλωσε τα εξής: «Πριν από πενήντα χρόνια, η πλαστική σακούλα μιας χρήσης ήταν σχεδόν άγνωστη, ενώ τώρα χρησιμοποιείται για ελάχιστα λεπτά της ώρας κι έπειτα ρυπαίνει το περιβάλλον μας επί δεκαετίες. Οι κοινωνικές όμως αντιλήψεις εξελίσσονται και υπάρχει ευρύτατη επιθυμία για αλλαγή. Γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο, εξετάζουμε όλες τις επιλογές, συμπεριλαμβανομένης της πανευρωπαϊκής απαγόρευσης της πλαστικής σακούλας μεταφοράς αντικειμένων. Χρειαζόμαστε τις απόψεις όσο το δυνατόν περισσότερων πολιτών ώστε να συμπληρωθούν οι επιστημονικές μας αναλύσεις και να διευκολυνθεί η χάραξη πολιτικής για το συγκεκριμένο ζήτημα, που πνίγει το περιβάλλον μας».

Κάθε χρόνο, ο μέσος πολίτης της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) καταναλώνει περίπου 500 πλαστικές σακούλες, τις περισσότερες από τις οποίες χρησιμοποιεί μόνο μία φορά. Το 2008 η συνολική παραγωγή

πλαστικών σακουλών στην Ευρώπη έφθασε τους 3,4 εκατομ. τόνους, ποσότητα ίση με το βάρος πάνω από 2 εκατομ.

επιβατικών αυτοκινήτων. Το μικρό βάρος και μέγεθος των πλαστικών σακουλών συνεπάγεται ότι αυτές συχνά δεν καλύπτονται από τη διαχείριση αποβλήτων και καταλήγουν στο θαλάσσιο περιβάλλον, όπου η τελική τους διάσπαση μπορεί να

διαρκέσει εκατοντάδες χρόνια. Αν και ορισμένα κράτη μέλη έχουν ήδη λάβει μέτρα για να μειώσουν τη χρήση της πλαστικής σακούλας, μέσω της τιμολόγησης, συμφωνιών με το λιανεμπόριο και της απαγόρευσης ορισμένων τύπων σακούλας, δεν υπάρχουν συγκεκριμένα μέτρα σε ενωσιακό επίπεδο.

Τον Μάρτιο του 2011, οι Υπουργοί Περιβάλλοντος των χωρών της ΕΕ συζήτησαν τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις της πλαστικής σακούλας και από τον προβληματισμό τους διαφαίνεται ότι χρειάζεται αποτελεσματική ενωσιακή δράση.

Η διαβούλευση στοχεύει επίσης στη συγκέντρωση απόψεων σχετικά με την επάρκεια των ισχυουσών απαιτήσεων για τη δυνατότητα λιπασματοποίησης και βιοαποδόμησης που περιλαμβάνει η οδηγία ΕΕ για τις συσκευασίες. Η οδηγία δεν κάνει σαφή διάκριση μεταξύ βιοαποδομήσιμων προϊόντων, τα οποία θα πρέπει να βιοαποδομούνται υπό φυσικές συνθήκες στο περιβάλλον, και λιπασματοποιήσιμων προϊόντων, τα οποία βιοαποδομούνται μόνο σε βιομηχανικές μονάδες λιπασματοποίησης. Η διαφήμιση προϊόντος συσκευασίας ως βιοαποδομήσιμου, όταν στην πραγματικότητα αυτό δεν βιοαποδομείται υπό φυσικές συνθήκες, μπορεί να λειτουργήσει παραπλανητικά, συμβάλλει δε στην αύξηση των απορριμμάτων.

Με τη διαβούλευση συγκεντρώνονται απόψεις σχετικά με τις ενδεχόμενες περιβαλλοντικές, κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις μέτρων που αποβλέπουν στην ενίσχυση των απαιτήσεων βιοαποδομησιμότητας για τα προϊόντα συσκευασίας, συμπεριλαμβανομένης της προβολής των βιοαποδομήσιμων συσκευασιών στους καταναλωτές²⁷.

4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Υπάρχουν δύο μεγάλες κατηγορίες πλαστικών, στο στάδιο της ανάπτυξης, που μπορούν να προσφέρουν σημαντικά περιβαλλοντικά πλεονεκτήματα σε σχέση με τα υπάρχοντα πλαστικά. Η πρώτη ομάδα είναι γνωστή ως μεταλλοκενικές πολυολεφίνες. Είναι υπό ανάπτυξη εδώ και αρκετές δεκαετίες. Δαπανήθηκαν περίπου 15 έτη σε δικαστικές διαμάχες, με αποτέλεσμα να υπάρξει ελάχιστη πρόοδος. Το πλεονέκτημα της διαδικασίας του πολυμερισμού είναι ότι παράγει καθαρές πολυολεφίνες,

²⁷ Η Επιτροπή συγκεντρώνει απόψεις για τον περιορισμό της πλαστικής σακούλας,σελ. 1-2.

που αποτελούνται από άνθρακα και υδρογόνο, σχεδιάζονται ακριβώς και έχουν πολύ συγκεκριμένες ιδιότητες. Οι πολυολεφίνες μπορεί να αποτελέσουν βιώσιμο υποκατάστατο του PVC το οποίο, όπως είδαμε, ενισχύει την περιβαλλοντική επιβάρυνση. Θα πρέπει να αρχίσουμε να βλέπουμε το μεταλλοκενίο πολυολεφινών σε μια ευρύτητα προϊόντων, με βάση το κτίριο, από κουφώματα και μεμβράνες στεγών, στις επενδύσεις τειχών, στους μανδύες καλωδίων. Η δεύτερη ελπιδοφόρα ομάδα είναι τα βιοπλαστικά. Αυτά έχουν πολλαπλά οφέλη για το περιβάλλον: Επειδή ο πολυμερισμός καταλύεται από ένζυμα ζωντανών οργανισμών, οι χημικοί δεσμοί μπορούν επίσης να σπάσουν φυσικά - είναι βιοαποικοδομήσιμα. Τα βιοπλαστικά είναι ανανεώσιμα - τα ορυκτά καύσιμα μπορεί να χρησιμοποιηθούν στην επεξεργασία, αλλά δεν είναι πρώτη ύλη. Οι πρώτες ύλες παράγονται από την γεωργία - κάτι που καταφέρει σκληρό χτύπημα στην αγροτική οικονομία. Υπάρχουν διάφοροι τύποι βιοπλαστικών, μερικοί εκ των οποίων παράγονται από απλά σάκχαρα φυτών, κυρίως από καλαμπόκι. Άλλες εταιρίες έχουν γενετικά τροποποιημένα φυτά, όπως η μουστάρδα και το καλαμπόκι για να αναπτυχθεί ένα πλαστικό στον ιστό των φύλλων τους²⁸.

Πέρα όμως από τις σχετικές επιστημονικές προόδους, ο κυρίαρχος ρόλος στην αντιμετώπιση του προβλήματος των πλαστικών σακουλών ανήκει στις πολιτικές ηγεσίες και στο κατά πόσο αυτές θα διασφαλίσουν την προστασία του περιβάλλοντος, βάζοντας στην άκρη ζητήματα οικονομικών συμφερόντων. Στην παρούσα εργασία, καταδείχθηκε ότι η Ευρώπη έχει αρχίσει να ασχολείται έντονα με το θέμα της αντικατάστασης των πλαστικών σακουλών από άλλα είδη συσκευασιών. Στην Ελλάδα,

28 Τα πλαστικά στην κατασκευαστική βιομηχανία,σελ.31.

πρωτοβουλίες έχει αναπτύξει κυρίως η τοπική αυτοδιοίκηση. Η ελληνική Πολιτεία όμως, στο σύνολό της, μάλλον προσπαθεί απλά να κατορθώσει την εναρμόνισή της με τις οδηγίες και τους νόμους της Ε.Ε. , παρά να αντιμετωπίσει με αποφασιστικότητα το πρόβλημα.

5. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

1. Τα πλαστικά στην κατασκευαστική βιομηχανία, στο *Greek Plastics and Packaging*, τεύχος 1, Μάρτιος-Απρίλιος 2010, σελ.28-31.
2. Απαγορεύθηκαν οι πλαστικές σακούλες στην Ιταλία, στο *Greek Plastics and Packaging*, τεύχος 6, Ιανουάριος-Φεβρουάριος 2011,σελ. 8-10.
3. Μπαλούρδου Μαρία, *Πλαστικές σακούλες: Μια τεράστια απειλή για το περιβάλλον*, στο <http://www.onair24.gr/news/category/7/content/642>.
4. Κυριάκου Κ., *Πρέπει να καταργηθούν οι πλαστικές σακούλες*, άρθρο στην κυπριακή εφημερίδα Η Σημερινή, 23-01-2011.
5. Πρόταση για απαγόρευση της πλαστικής σακούλας στο Δ.Σ. Μυκόνου, στο <http://mykonosngo.blogspot.com/2011/02/blog->

[post 25.html](#).

6. *Εθνική Στρατηγική προς τη Βιώσιμη Ανάπτυξη*, Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, Αθήνα 2002.
7. *Είδος προς εξαφάνιση οι πλαστικές σακούλες*, πηγή : εφημερίδα Ελεύθερος Τύπος, στο <http://www.vcdc.gr/forum/viewtopic.php?t=11963>
8. Ζάχαρης Νίκος, *Κατάργηση και αντικατάσταση πλαστικής σακούλας στο νομό Σάμου*, Σάμος 2009.
9. *Η Επιτροπή συγκεντρώνει απόψεις για τον περιορισμό της πλαστικής σακούλας*, Ανακοίνωση IP/11/580, Βρυξέλλες, 18-5-2011.
10. *European Commission – Environment – Waste – Packaging and Packaging Waste*.
http://ec.europa.eu/environment/waste/packaging/index_en.htm
11. Οδηγία 94/62/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 20ής Δεκεμβρίου 1994 για τις συσκευασίες και τα απορρίμματα συσκευασίας.
Επίσημη Εφημερίδα αριθ. L 365 της 31/12/1994 σ. 0010 – 0023
12. Δαμανάκη Μαρία, *Εισαγωγική Ομιλία της Επιτρόπου Θαλασσιών Υποθέσεων και Αλιείας στην εκδήλωση - συζήτηση στρογγυλής τραπέζης για τη ρύπανση της Μεσογείου από πλαστικό*, Αθήνα, 8-4-2011.
13. Ντούνη Μαρίνα, *Τις κάνει...αόρατες*, άρθρο στην εφημερίδα *Καθημερινή*, 8 - 1 – 2008.
14. *Εναλλακτική διαχείριση συσκευασιών και άλλων προϊόντων – συσκευασίες και απόβλητα συσκευασίας*, στο <http://www.minenv.gr/anakyklosi/v.menu/siskeuasies/siskeuasies.htm>

15. *Μνημόνιο συνεργασίας Δήμου Αθηναίων – ιδιοκτητών super market*, 11 – 2 – 2008, στο http://www.oikologio.gr/component/option,com_smf/Itemid,27/topic,1133.0/.
16. Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, τεύχος Α, αριθμός φύλλου 179, 6 Αυγούστου 2001.
17. Τα πλαστικά στη ζωή μας και στο περιβάλλον – Η πλαστική σακούλα, στο <http://www.ecorec.gr/econew/index.ph>
18. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα *Περιβάλλον – Αειφόρος Ανάπτυξη*, Κείμενο Προγράμματος, Επίσημη υποβολή, Αθήνα, Σεπτέμβριος 2007, στο <http://www.epperaa.gr/Files.aspx?LeftMenu=56&id=7>